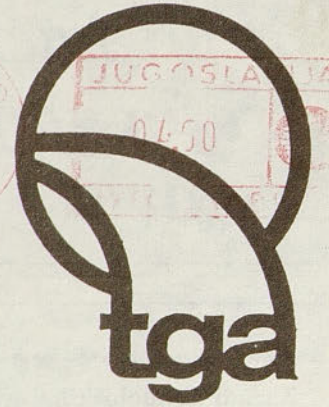

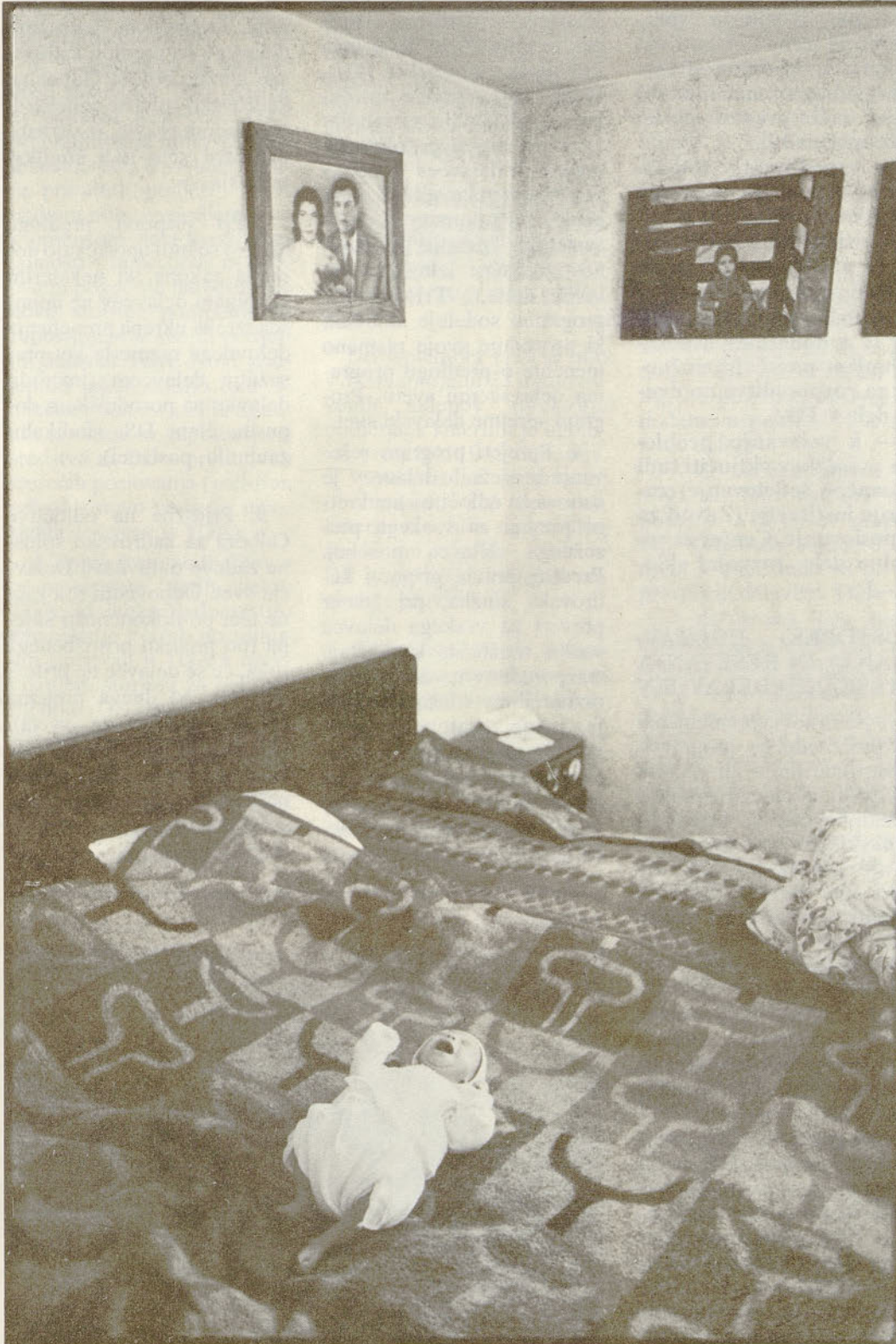
aluminij

Ljudska in študijska knjižnica
Trg svobode 1
62250 Ptuj

GLASILO TOVARNI

KIDRIČEVO

Kljub stoddotni izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti, prodaji celotne proizvodnje, sprotni izterjavi terjatev do kupcev in dobrim normativom se podjetje sooča z izgubo v poslovanju in v zadnjem času tudi z nezmožnostjo poravnavanja tekočih finančnih obveznosti.

Te dni prihajajo z ministrstva za energetiko vse glasnejše zahteve po zaprtju hale B. Vodstvo to odločno zavrača, kajti če se zgodi to, je konec celotne TGA, saj so fiksni stroški samo za proizvodnjo v hali C previsoki.

Okoli 2100 delavcev je za to proizvodnjo očitno preveč, zato znižujemo število zaposlenih v skladu s potrebami dela in konec prihodnjega leta nas ne sme biti več kot 1600.

Vsaj toliko, si želimo vsi in čakamo, da »tam zgoraj«, kjer odločajo o usodi podjetij, prevlada razum.

Informacija o ukrepih za reševanje posledic trajnega prenehanja potreb po delu delavcev (presežnih delavcev v TGA Kidričevo)

UVOD

Zaradi tehnoloških, organizacijskih in ostalih sprememb v TGA se spreminjajo tudi potrebe po delovni sili (številu, kvalifikaciji, delovnih izkušnjah). Ukinjanje proizvodnje v HA, prestrukturiranje glavnice, prilagoditev proizvodnje povpraševanju po končnih izdelkih v DE LLBK in DE Predelava aluminija vplivajo na kadrovske spremembe tudi v ostalih delih TGA. Zaradi tega bo:

— zmanjšana potreba po številu delavcev,

— povečano razporejanje na druga delovna mesta,

— zmanjšana toleranca neizpolnjevanja pogojev zahtevane strokovne izobrazbe,

— prihajalo do začasnih presežkov delavcev,

— prihajalo do trajnih presežkov delavcev.

Glede na spremenjen proizvodni program v TGA Kidričevo predvidevamo naslednje gibanje delovne sile v naslednjih letih:

Stanje zaposlenih

1. 1. 1990:	2850
1. 1. 1991:	2570
21. 5. 1991:	2507
28. 10. 1991:	2104
31. 12. 1991:	1941
31. 12. 1992:	
(s podj. v lasti TGA)	1659
(sam TGA)	1348
31. 12. 1993:	
(brez rekonstr. HB)	1157
31. 12. 1993:	
(z rekonstr. HB)	1074

Navedenim spremembam se podjetje ne more izogniti, lahko pa z določenimi ukrepi ublaži posledice.

Pri reševanju teh problemov smo izhajali iz naslednjih izhodišč:

— spremembe so nujne in odlaganje le-teh bi imelo za delavce še hujše posledice,

— pri izvajanju sprememb je treba poiskati vse možnosti, ki bodo delavcem pomagale na čim manj boleč način prenesti posledice sprememb,

— vzpodbuditi sodelovanje prizadetih delavcev pri iskanju rešitev,

— iskati možnosti zaposlitve za delavce, ki bodo postali presežek,

— delavcem omogočiti, da si z dodatnim usposabljanjem povečajo možnosti za razporeditve na druga dela v TGA,

— k reševanju problema presežkov vključiti tudi (finančno sodelovanje) zunanje institucije (Zavod za zaposlovanje, Center za socialno delo, razvojni skladi,...)

POSTOPEK UGOTAVLJANJA IN REŠEVANJA PRESEŽNIH DELAVCEV

1. Na osnovi spremenjenega proizvodnega programa, prestrukturiranja ali organizacijskih sprememb sprejme direktor podjetja **ugotoviteni sklep o trajnem prenehanju potreb po delu določenega števila delavcev zaradi operativnih razlogov**. V sklepu, ki je pripravljen za vsak obrat ali skupino, je določena kvalifikacijska struktura po zahtevah delovnega mesta za te delavce. V sklepu je tudi določen rok, v katerem preneha potreba po delu teh delavcev.

2. Z ugotovitvenim sklepom se seznanijo DS, poleg njega pa še sindikat, IS občine in Zavod za zaposlovanje.

3. Na osnovi ugotovitvenega sklepa kadrovska služba v sodelovanju z vodstvom delovne enote pripravi **program reševanja presežnih**

delavcev, ki vsebuje vse predvidene možne oblike rešitev za presežne delavce ter poimenski seznam delavcev, ki so določeni kot trajni presežek. Pri pripravi seznama se upošteva postopek in kriteriji, ki jih določa Pravilnik o presežkih TGA, kolektivne pogodbe in Zakon o delovnih razmerjih. Osnovni kriterij za določanje presežnih delavcev je ocena delovne uspešnosti. Pri enaki oceni, se potem upoštevajo naslednji kriteriji: strokovnost, delovne izkušnje, delovna doba,... Pri pripravi programa sodeluje sindikat, ki posreduje svoje pismeno menenje o predlogu programa delavskemu svetu. Program sprejme delavski svet.

4. Sprejeti program reševanja presežnih delavcev je osnova za odločitev konkretni pravici za vsakega presežnega delavca posebej. Predlog pravic pripravi kadrovska služba, pri čemer preveri za vsakega delavca vsako možnost, ki obstaja (razporeditev na druga dela, razporeditev v drugo podjetje, dokup zavarovalne dobe, pomoč za samostojno reševanje problema). Za tiste, za katere ne najde nobene druge pravice, predlagajo prenehanje delovnega razmerja po

6 mesečnem odpovednem roku. V tem času delavcu pripada pravica do nadomestila OD, ob prenehanju pa odpravnina v višini polovice OD za vsako leto dela v podjetju. O pravicah presežnih delavcev na predlog kadrovske službe odloči Odbor za kadrovske splošne zadeve. S predlogom pravic, je seznanjen pred sejo tudi sindikat podjetja.

Pri pripravi predloga rešitve se tudi upoštevajo določila zakona, ki nekaterim skupinam delavcev ne dopušča izreka ukrepa prenehanja delovnega razmerja kot presežnim delavcem (invalidi, delavke na porodniškem dopustu, člani DS, sindikalni zaupniki, poslanci).

5. Pritožbe na odločitve Odbora za kadrovske splošne zadeve obravnava Delavski svet. Odpovedni rok začne teči po dokončnosti sklepa (po preteku pritožbenega roka, če se delavec ne pritoži oziroma od dneva prejema sklepa delavskega sveta). Delavec se na odločitev delavskega sveta lahko pritoži na sodišče združenega dela, vendar ta pritožba ne zadrži realizacije sklepa.

Elektroliza A

OPRAVLJENE NALOGE V LETU 1990 IN 1991

Do sedaj so bile realizirane naslednje aktivnosti:

1. Kadrovska služba je izdelala Metodologijo za ugotavljanje in določanje presežnih delavcev ter je na njeni osnovi sprejel Pravidnik o ugotavljanju in določanju presežnih delavcev.

2. Imenovane so strokovne skupine za ugotavljanje in reševanje presežnih delavcev, ki jih vodijo: Glazer, Ačimovič, Bednjički.

3. Ustanovljen je podjetniški inkubator TGA ALIN, ki pomaga delavcem TGA pri realiziranju njihovih podjetniških idej in ustanavljanju privatnih podjetij. TGA podpira njihovo podjetništvo s prenosom dela svojih dejavnosti v ta podjetja in podpisom pogodb o naročilu njihovih storitev, podjetniki pa zaposlujejo v svojih podjetjih delavce TGA. Novi podjetniki lahko dobijo tudi finančno pomoč v obliki ugodnih kreditov in zagotovljena sredstva za OD v prvih dveh mesecih poslovanja (preložen odhod v novo podjetje zaposlenih delavcev iz TGA).

4. Sprejeli smo odločitev o osamosvojitvi tistih delov TGA, ki lahko nadomestijo zmanjšanje potreb po njihovih storitvah v TGA z opravljanjem storitev za tuje naročnike (DE Družbeni standard, DE LLBK, DE Splošne zadeve, Služba samozaščite). Na ta način bo del zaposlenih v teh dejavnostih, ki bi v TGA predstavljali presežek, lahko ohranil zaposlitev.

5. Organizirali smo opravljanje storitev za tuje naročnike oziroma opravljanje storitev, ki smo jih do sedaj naročali pri tujih izvajalcih, z lastnimi delavci in kapacitetami.

6. Sofinanciramo dokup pokojninske dobe do izpolnitve enega od pogojev za upokojitve.

7. Zagotovili smo sofinanciranje preusposabljanja delavcev elektrolize A s strani Zavoda za zaposlovanje Slovenije.

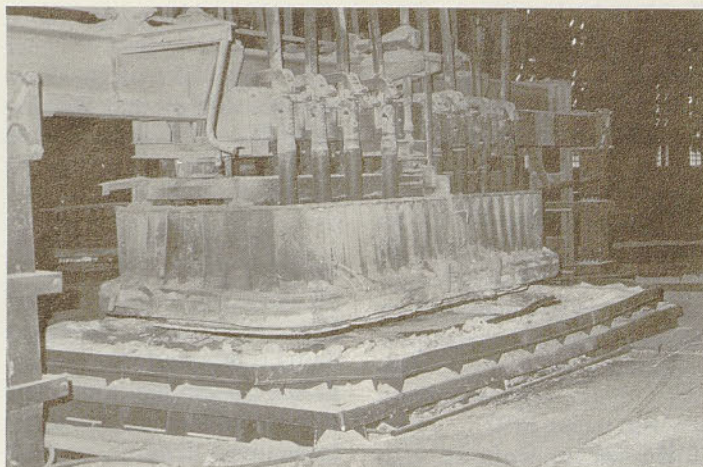
8. Začasni presežek delavcev zaradi pomanjkanja naročil (izparilcev, rondic ter izdelkov DE LLBK) smo rešili z začasno prerazporeditvijo na druga dela v TGA, kolektivnim dopustom in čakanjem na delo.

REALIZIRANE NALOGE V LETU 1991, PREDVIDENA POTREBNA TER PORABLJENA SREDSTVA ZA NJIHOVO REALIZACIJO

Do septembra 1991 je bilo v TGA sprejetih 23 ugotovljenih sklepov direktorja podjetja, s katerimi je ugotovil presežek 1048 delavcev. V postopku se je dosedaj obravnavalo 626 delavcev, katerim so bile na predlog strokovne službe, vodstev DE in podjetja določene naslednje pravice:

1. Preusposabljanje delavcev, ki bodo prerazporejeni na druga dela v podjetju:

Zaradi prestrukturiranja proizvodnje in organizacijsko kadrovske racionalizacije se je v letu 1991 povečalo notranje razporejanje delavcev iz obrata v obrat, kar bo

Izklopljena peč

zahtevalo precejšnje usposabljanje delavcev za druga dela. Na druga dela v druge obrate je bilo razporejenih 29 delavcev.

2. Prerazporejanje v drugo delovno organizacijo :

V letošnjem letu smo osamosvojili posamezne dele podjetja, ki lahko del svojih storitev prodajo na trgu. Zaradi večje usmerjenosti na trg, bo potrebno delavce še dodatno usposobiti za kvalitetno delo,

— do konca septembra 1991 je bilo ustanovljeno podjetje VITAL iz prejšnje DE Družbeni standard. V njem je zaposleno 48 bivših presežnih delavcev TGA.

— do konca leta bosta osamosvojeni kot samostojni podjetji še DE LLBK (1. 12. 1991 — razporejeno bo 148 delavcev) in DE Splošne zadeve (1. 1. 1992 — razporejeno bo 113 delavcev). Istočasno pa še iščemo možnosti za zaposlitev nekaterih kapacitet in posameznih programov, ki jih sedaj opravlja DE Vzdrževanje, izven TGA. V primeru, da bomo našli skupaj z delavci in vodstvom omenjene DE ustrezen trg, bomo te dele ustanovili kot samostojna podjetja.

3. Denarna pomoč pri prehodu na samostojno dejavnost:

a) nepovratna sredstva
Delavcem, ki bodo kot presežki pripravljani sami reševati svoj eksistenčni problem s samostojno dejavnostjo (podjetje, obrt, kmetijstvo, druge oblike zaposlitve) pomagamo s finančnimi sredstvi (enkratno izpla-

čilo v višini pripadajočega nadomestila OD za čas 6 mesečnega odpovednega roka in odpravnina v višini polovice OD za vsako leto dela v TGA).

— V letu 1991 je bila v prvem devetmesečju izplačana pomoč 133 delavcem v skupnem znesku 15 477 642.- din.

b) kredit pod ugodnimi pogoji za tiste, ki bi želeli odpreti samostojno obratovnico.

Delavcem, ki so ustanovili podjetje preko podjetniškega inkubatorja TGA — ALIN, nudimo možnost najema kredita pod ugodnimi pogoji, za vsakega zaposlenega delavca, ki ga bomo lahko razporedili iz TGA in mu tako nudili nadaljno zaposlitev.

V letu 1991 smo do konca septembra dodelili kredit v skupnem znesku 79.000 DEM v dinarski porotivrednosti. V teh podjetjih se je dosedaj zaposlilo 19 presežnih delavcev TGA.

4. Dokup zavarovalne dobe

Delavcem, ki imajo možnost upokojitve z dokupom manjkajoče zavarovalne dobe, pomagamo pri dokupu.

a) za čas opravljanja kmetijske dejavnosti

b) dokup zavarovalne dobe

Do konca septembra 1991 je bila dokupljena zavarovalna doba 124 delavcem v skupnem znesku 53,416.306 din.

Zavod za zaposlovanje Slovenije je delno prispeval k dokupu s 15.500.483 din.

5. Nadomestilo OD za čas 6-mesečnega odpovednega roka od dokončnosti skle-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Zazidava oken

(Nadaljevanje s 3. strani)

pa o prenehanju delovnega razmerja

— konec septembra je bilo v odpovednem roku 42 delavcev, ki prejema v tem času nadomestilo OD

6. Odpravnina po ZDR za vsako leto dela v TGA 50 % povpreč. OD delavca

— ker odpovedni rok ne bo potekel nobenemu presežnemu delavcu v letu 1991, bodo odpravnine izplačane v letu 1992.

6. Razpis natečaja za sofinanciranje dejavnosti v podjetjih, ki so pripravljena trajno zaposliti presežne delavce TGA.

— na objavljen razpis so se do srede oktobra prijavila

4 podjetja, ki so zaposlila 6 presežnih delavcev TGA ter zato prejela kredit v skupnem znesku 60.000 DEM v dinarski protivrednosti od podjetniškega inkubatorja ALIN, d.o.o.

— Pri razpisih je potrebno omeniti, da med delavci, ki so določeni kot trajni presežek ni velikega interesa za delo pri privatnikih, saj mnogi nočejo sprejeti ponujenga dela za nedoločen čas v teh podjetjih. S podjetji, ki sprejmejo delavce TGA, sklenemo posebno pogodbo, s katero zavarujemo delavce pred uvrstitvijo med presežke oziroma neopravičenimi odpusti!

SKUPAJ PORABLJENA SREDSTVA DO 30. 9. 1991: 68,893.948 DIN

Ob omenjenih oblikah smo predlagali še naslednje oblike pomoči presežnim delavcem, ki jih ne moremo finančno ovrednotiti:

1. Oblikovanje sklada za pomoč družinam, ki so socialno ogrožene zaradi prenehanja zaposlitve v TGA

2. Oblikovanje sklada za izobraževanje iz dela za perspektivne kadre, katerih delo bi lahko opravljali delavci, ki bodo postali presežek in

3. Zagotovitev sredstev pri zunanjih institucijah za sofinanciranje tistih oblik pomoči, za katere zakonodaja predvideva pomoč s strani države.

Izvajanje programa bo potekalo postopno in v skladu z možnostmi. Spremenjene gospodarske razmere (cena elektrike, neugodna tržna gibanja, politične razmere,...) ter realizacija posameznih projektov, ki omogočajo no-

va delovna mesta (zeoliti, kalcijev silikat, vodno steklo,...) bodo seveda vplivali na spremembo programa (hitrejše zmanjševanje števila zaposlenih od predvidenih rokov).

Da bi lahko program izvajali v predvidenih rokih ter zagotovili potrebna sredstva, redno sodelujemo tudi z republiški organi — ministrom za delo ter Zavodom za zaposlovanje. Zato je potrebno v letošnjem letu vse znanje in voljo porabiti za dokazovanje republiški vladi o potrebnosti proizvodnje aluminija v nezmanjšanem obsegu v TGA (elektroliza B in elektroliza C), saj bi njuno zaprtje seveda povročilo bisveno hujše probleme, ki jih v TGA ne bi mogli rešiti.

Jože Glazer

Elektroliza A v času redukcije leta 1973

O pokojninskem zavarovanju za vas

V Poročevalcu Skupščine Republike Slovenije, št. 24, dne 1. 10. 1991 je objavljen osnutek Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju z osnutkom zakona, ki je posredovan 1. 10. 1991 v obravnavo vsem zborom republiške skupščine. V prispevku vam bom posredovala novosti iz prvega in tretjega poglavja in sicer *Pogoje za pridobitev pravice do starostne in predčasne pokojnine* ter *Dokup pokojninske dobe*.

PRAVICO DO STAROSTNE POKOJNINE

pridobi zavarovanec, ko dopolni starost 63 let moški oz. 58 let ženska in pokojninsko dobo 20 let.

V **prehodnem obdobju** od 1. 1. 1992 do 1. 1. 1997 se bo starostna meja za pridobitev pravice postopno povečevala tako kot je določeno v naslednji razpredelnici:

leto	moški	ženske
od 1.1.92 do 31.12.92	60,5 let	55,5 let
od 1.1.93 do 31.12.93	61,0 let	56,0 let
od 1.1.94 do 31.12.94	61,5 let	56,5 let
od 1.1.95 do 31.12.95	62,0 let	57,0 let
od 1.1.96 do 31.12.96	62,5 let	57,5 let
od 1.1.97	63,0 let	58,0 let

Zavarovanec, ki nima dopolnjene pokojninske dobe 20 let, pridobi pravico do starostne pokojnine, ko dopolni 65 let oz. zavarovanka 60 let in najmanj 15 let zavarovalne dobe.

Zavarovanec pridobi pravico do **STAROSTNE — POLNE** pokojnine, ko dopolni pokojninsko dobo 40 let oz. zavarovanka 35 let in starost 58 let moški oz. 53 let ženska.

V **prehodnem obdobju** od 1.1.92 do 1.1.97 se bo starostna meja povečala tako kot je določeno v naslednji razpredelnici:

leto	moški	ženske
od 1.1.92 do 31.12.92	55,5 let	50,5 let
od 1.1.93 do 31.12.93	56,0 let	51,0 let
od 1.1.94 do 31.12.94	56,5 let	51,5 let
od 1.1.95 do 31.12.95	57,0 let	52,0 let
od 1.1.96 do 31.12.96	57,5 let	53,5 let
od 1.1.97	58,0 let	53,0 let

PRAVICA DO PREDČASNE POKOJNINE

Pravico do predčasne pokojnine pridobi zavarovanec, ki je dopolnil najmanj 35 let pokojninske dobe in 58 let starosti oz. zavarovanka 30 let pokojninske dobe in 53 let starosti.

Pravico do predčasne pokojnine bo imel delavec:

— če mu je delovno razmerje prenehalo zaradi stečaja ali redne likvidacije ali zaradi stečaja nad obratovalnico delodajalca in mu ni možno zagotoviti druge zaposlitve,

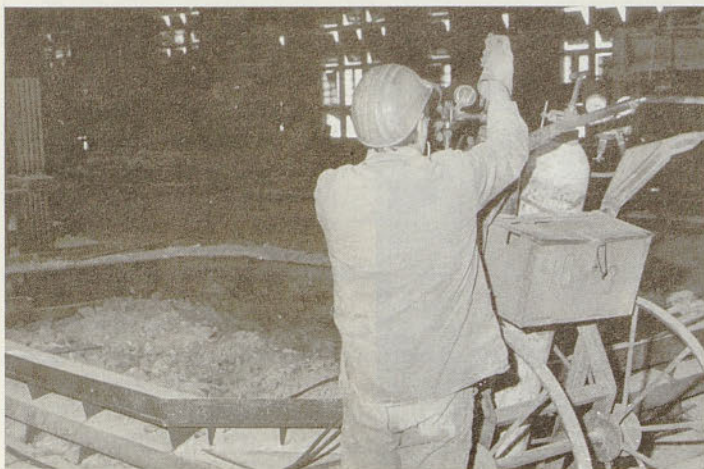
— če mu je delovno razmerje prenehalo z operativnih razlogov — presežki delavcev — po predpisih o delovnih razmerjih,

— če je v delovnem razmerju kot delovni invalid II. ali III. kategorije invalidnosti ali nezaposlen in je bil v

zadnjih 24 mesecih najmanj 12 mesecev prijavljen pri Zavodu za zaposlovanje kot iskalec zaposlitve.

Starostna meja se bo v primeru predčasne upokojitve v obdobju od 1. 1. 1992 do 1. 1. 1997 povečevala na enak način kot za starostno pokojnino.

Predčasna pokojnina se bo odmerjala glede na dopolnjeno pokojninsko dobo od pokojninske osnove kot starostna pokojnina, nato pa se za vsako manjkajoče leto do dopolnjene starosti (63 oz. 58 let) zmanjša za 1%.

Priprava

ZNIŽANJE STAROSTNE MEJE ZA ZAVAROVANČE, KI SO DELALI NA BENEFICIRANIH DELIH

Zavarovancu, ki se mu v pokojninsko dobo všteta zavarovalna doba s povečanjem — beneficirani staž, se starostna meja za pridobitev pravice do starostne pokojnine (40 oz. 35 let pokojninske dobe) zniža za toliko mesecev, kolikor znaša skupno povečanje zavarovalne dobe na račun beneficirane dobe.

ODMERA STAROSTNE POKOJNINE

Starostna pokojnina se bo odmerjala tudi v bodoče največ do 85% od pokojninske osnove za polno pokojninsko dobo. Za izračun pokojninske osnove se bodo upoštevale osnove zavarovanja (plače) od 1. 1. 1970 dalje iz najugodnejšega zaporednega desetletja.

Zavarovancu, ki je ostal v zavarovanju po dopolnitvi polne pokojninske dobe 40 (M) in 35 let (Ž), ker še ni dopolnil 58 let (M) in 53 let starosti (Ž), se odmerjena pokojnina poveča za vsako leto, ki presega polno pokojninsko dobo za 1 %.

USKLAJEVANJE POKOJNIN

Pokojnine se bodo usklajevale na podlagi gibanj povprečnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih na območju republike.

Razmerje med povprečnim osebnim dohodkom na zaposlenega v republiki in povprečno starostno pokojnino za polno pokojninsko dobo ne bo moglo biti nižje od 85%.

DOKUP POKOJNINSKE DOBE

Osnutek zakona predvideva dokup zavarovalne dobe največ pet let za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do pokojnine:

— zavarovancu, katerega delo ni več potrebno zaradi operativnih razlogov ali mu je delovno razmerje prenehalo zaradi prenehanja organizacije, uvedenega sanacijskega postopka oziroma stečaja organizacije ali zaradi stečaja obratovalnice delodajalca in

- je dopolnil 35 let pokojninske dobe (moški) oziroma 30 let pokojninske dobe (ženska) ter starost iz druge tabele tega sestavka;

- je dopolnil starost iz prve tabele tega sestavka in 15 let pokojninske dobe ali

- je dopolnil starost iz druge tabele tega sestavka in 30 let (moški) oziroma 25 let (ženska) pokojninske dobe,

- je dopolnil 65 let starosti (moški) oziroma 60 let (ženska) in 10 let zavarovalne dobe,

- je delovni invalid I., II. ali III. kategorije in nima zavarovalne dobe potrebne za pridobitev pravice do invalidske pokojnine.

Do 5 let zavarovalne dobe lahko dokupi tudi zavarovane oziroma upokojenec, ki je že izpolnil pogoje za priznanje pravice do starostne pokojnine.

Zavarovancu oziroma uživalcu starostne, invalidske ali predčasne pokojnine se ob pogoju, da plača prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje upošteva v zavarovalno dobo čas zaključnega rednega šolanja na višji in visoki stopnji in čas služenja vojaškega roka.

V pokojninsko dobo se bo tudi v bodoče vštela kot zavarovalna doba čas opravljanja samostojne dejavnosti v Republiki Sloveniji pred uvedbo obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, če plačajo prispevek za kritje obveznosti iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja čas, ko je skupaj z nosilcem samostojne gospodarske ali kmetijske dejavnosti opravljal takšno samostojno dejavnost tudi njegov zakonec, otrok ali drugi družinski član pred uvedbo obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Zakon bo začel veljati s 1. 1992.

Zavarovanci, ki bodo do 31. 12. 1991 izpolnili pogoje za pridobitev pravice do pokojnine po sedanjih predpisih, pa do 31. 12. 1991 ne bodo vložili zahteve, bodo lahko na izrecno zahtevo uveljavili te pravice po pogojih, na način in po postopku veljavnem do 31. 12. 1991. Za odmero pokojnine se upošteva zavarovalna doba in plača do dneva prenehanja zavarovanja.

Ker so te informacije povzete iz osnutka, je možno, da bodo sprejeta tudi drugačna določila v zvezi z upokojevanjem. Bomo videli!

Pripravila:

Katica Bednjički, soc.del.

Prestrukturiranje proizvodnje metalurške glinice

Veliki stroški proizvodnje in ekološke zaščite okolja so bili razlog za lanskoletno odločitev o ukinitvi proizvodnje metalurške glinice v TGA. Iz podobnih razlogov je bilo potrebno ukiniti tudi proizvodnjo aluminija v elektrolizi A in s tem zmanjšati letno proizvodnjo metalurške glinice na 67.000 t.

Postalo je jasno, da glinica iz TGA ne more vzdržati konkurenčnega boja s proizvajalkami glinice katerih proizvodnja je vsaj pet krat večja od proizvodne zmogljivosti v TGA in svojo proizvodnjo temelji na poceni boksitu, poceni energiji, nizkih transportnih stroških in nizkih stroških za zaščito okolja. Hkrati so se vse bolj stopnjevali pritiski na področju saniranja okolja (odločba o sanaciji odlagališča rdečega blata). Izvedba nepropustne deponije bi TGA veljalo 70 mio DEM, v letu 1995, ko bi bilo potrebno sanirati še drugo polovico deponije rdečega blata, bi se ta strošek podvojil. Ideje o prečrpavanju in čiščenju talnih vod na tem področju prav tako tehnično in finančno niso uresničljive. Vse strožje zahteve so tudi na področju emisij in odpadkov iz kotlarn. Po

letu 1992 bi bilo v TGA potrebno inštalirati naprave za odžveplavanje, ali si zagotoviti dodatne količine plina in izvesti spremembe na kotlih, kar bi na starih kotlih bilo zelo težko, če že ne nemogoče. Vse te spremembe bi že tako drago paro v TGA še podražile.

Razlogi in način ustavitve proizvodnje metalurške glinice, kakor tudi možnosti prestrukturiranja so bile v oktobru 1990 obdelane v elaboratu "Ekološka sanacija proizvodnje glinice".

Izhodišče za planiranje poteka ustavitve je bila količina boksita na skladišču TGA oz. namenjena v TGA Kidričevo v času sprejetja odločitve o prenehanju proizvodnje:

- 11. 9. 1991 smo predelali ves preostali boksit. Ustavili smo naprave za transport, predelavo in razklop boksita,

- 2. 10. 1991 smo ustavili proizvodnjo v filtrirnici na rdečem delu,

- 15. 10. 1992 je bila ustavljena vparilnica za potrebe proizvodnje metalurške glinice,

- 20. 10. 1991 smo končali s filtriranjem Al hidrata.

(Nadaljevanje na 6. strani)

(Nadaljevanje s 5. strani)

Na napravah v glinici se predvideva proizvodnja nadomestnih proizvodov:

1. Specialne glinice

Projekt ima za izhodišče uvožen aluminijev hidrat oz. uvoženo glinico. Poskusi z uvoženo glinico potrjujejo, da je pot proizvodnje večine specialnih glinic iz metalurške glinice uresničljiva. Naš cilj je proizvodnja 20.000 t/leto, kar bi zadostovalo za obratovanje ene kalcinacijske peči. Padec cene glinice, zahteve kvalitete, ter nivo našega znanja in discipline nam kljub razpoložljivim kapacitetam kaj večjih možnosti ne dajejo.

Potekajo sicer razgovori s tujim partnerjem, ki je pripravljen zakupiti naše proste kapacitete, vendar je verjetnost uresničitve takšnega načina sodelovanja v jugoslovanskih razmerah zelo majhna.

2. Zeolit A

V zadnjem letu je projekt doživel vrsto sprememb. Investicijski program novogradnje objektov in naprav smo spričo pomanjkanja finančnih sredstev in novih spoznanj na področju tehnologije spremenili. Dodatno so se ponudile možnosti uporabe naprav v glinici, saj se je projekt zamaknil v čas ustavitve glinice. Odpadle so vse možnosti financiranja projekta od zunaj, tako, da nam ne preostane druga rešitev, kot da projekt izvedemo v improvizirani obliki in skušamo zagotoviti minimalna investicijska sredstva.

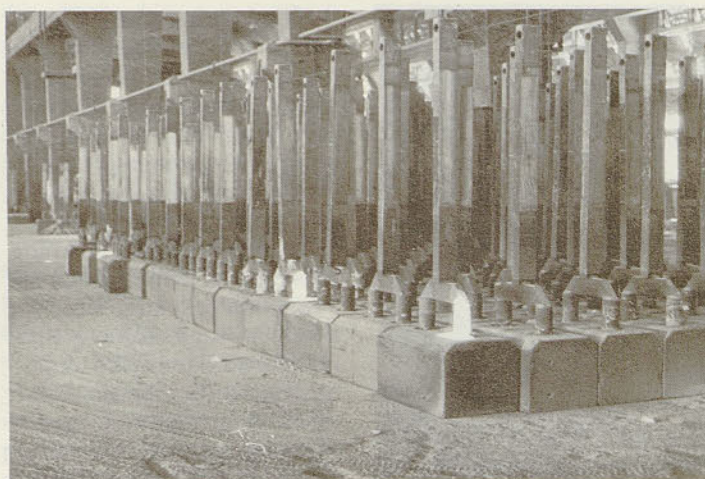
Glavne značilnosti realizacije projekta:

— izdelava lastnega sušilnika in uporaba obstoječih spremljajočih naprav do konca letošnjega leta,

— usposobitev 1000 ton skladiščnih kapacitet za sušen zeolit v dekompozernih sočasno z izdelavo sušilnika

— izvedba procesnega vodenja sinteze zeolita v oktobru.

Zagon naprav bi moral biti končan v začetku leta 1992, kar bi nam omogočilo pričetek poizkusne proizvodnje s kapaciteto 30.000 t/leto v drugem kvartalu in ob ugodnem finančnem uspehu prodaje zeolita, podvojitve kapacitet do konca leta 1992. Za realizacijo projekta bomo združili ves razpoložljiv stro-

Skladišče v elektrolizi A

kovni potencial v TGA ne glede na formalne zadolžitve in naloge.

3. Amorfn alumosilikat

je produkt, ki se po surovinah in tehnologiji proizvodnje navezuje na proizvodnjo zeolita A. Skupaj s strokovnjaki iz Belinke Ljubljana smo razvili sintezo amorfne alumosilikata. Razvojno delo se nadaljuje na tehnologiji granuliranja.

4. Sušen hidrat

Naprave imamo, prav tako poskusno količino sušenega hidrata, vendar ga ni mogoče prodati po ceni, ki bi zagotovilo pokritje stroškov TGA nastalih s takšno proizvodnjo.

5. Mulit

V letošnjem letu smo dokončno ovrgli idejo o proizvodnji mulita v TGA. Nizka svetovna cena ne omogoča realizacijo projekta v TGA zaradi visokega investicijskega vložka in visokih stroškov energije.

6. Vodno steklo

Povpraševanje po raztopljenem vodnem steklu narašča. Vzrok je vsekakor iskati v pretrganih transportnih in gospodarskih vezeh porabnikov z južnim delom Jugoslavije. V

teku je preurejanje dodatnih dveh reaktorjev, s čemer se bo kapaciteta podvojila.

Proizvodnja vodnega stekla za potrebe zeolita A predvidevamo na napravah uporabljenih za razklop glinice. Postopek bo temeljil na uporabi kremenčevega peska iz Termit-a Domžale. Polindustrijski poskusi so potrdili pričakovanja. Preveriti je potrebno še možnost kontinuirnega vodenja postopka skozi avtoklavno serijo in dograditi naprave za transport in doziranje peska.

7. Proizvodnja kalcijevega silikata

Polindustrijski poizkusi sinteze so omogočili izdelavo vzorčnih količin proizvoda, ki se že testira v gumarski, farmacijski, živilski industriji, kakor tudi v industriji barv in pesticidov.

Uspeh sušenja na doma narejenem sušilniku daje upanje, da bomo tudi to fazo tehnološkega postopka v bodoče lahko izvajali v TGA.

Osvojitev trga in zadovoljitev kupca bodo omejitvi za proizvodnjo preko 900 t/leto.

Delavnica

Na področju sanacije ekologije se izvajajo naslednji projekti:

1. Ozelenitev pepelišča je že v veliki meri izvedeno. Pepel se odlaga izključno na aktivnem delu odlagališča, ker je vlažen, je nevarnost prašenja v okolico minimalna.

2. Poskusi revitalizacije odlagališča rdečega blata so dokaz, da je deponijo mogoče ozeleniti. Neugodne vremenske razmere v letošnjem letu niso omogočale uporabe gradbene mehanizacije in je delo bilo v celoti organizirano ročno s formiranjem skupine presežnih delavcev. V letu 1992 predvidevamo, da bo ozelenel že celotni del starega odlagališča. V naslednjih letih nas enako delo čaka še na aktivnem delu odlagališča.

3. Zmanjšanje potreb po pari za 70% ima neposredno vpliv na zmanjšanje obremenitve onesnaženosti ozračja z žveplom in pepelom. Projekti za plinifikacijo kotlarne so končani. V kolikor bodo na razpolago finančna sredstva je projekt možno realizirati v 6 mesecih.

4. Z ukinitvijo proizvodnje metalurške glinice se bo zmanjšala obremenitev kanalskih odpadnih vod kakor tudi potencialna nevarnost onesnaženja Drave ob izlizu tovarniškega kanala.

Spremembe v organizaciji dela

Naštete spremembe v proizvodnem procesu zahtevajo drugačen način organiziranja. V letu 1992 predvidevamo osamosvojitve DE Glinica kot samostojno firmo v lasti TGA ali katerega drugega lastnika, ki bo pripravljen kot dober gospodar organizirati delo in nuditi ljudem možnost zaposlitve.

Sedanji program predvideva zaposlitev 185 delavcev, v obdobju prestrukturiranja, uvajanja novih tehnologij in izgradnje novih naprav. Po poteku poskusne proizvodnje, po opitiranju procesov in dopolnitvi opreme za procesno vodenje procesov bo bostoječi program zaposloval le 135 delavcev. Le uspešnost projektov in novih proizvodov bo lahko garancija za nadaljni razvoj in zaposlitev delavcev.

Bojan Žigman

Čiščenje talin z rotacijskim impelerjem za uvajanje čistilnih plinov v talino

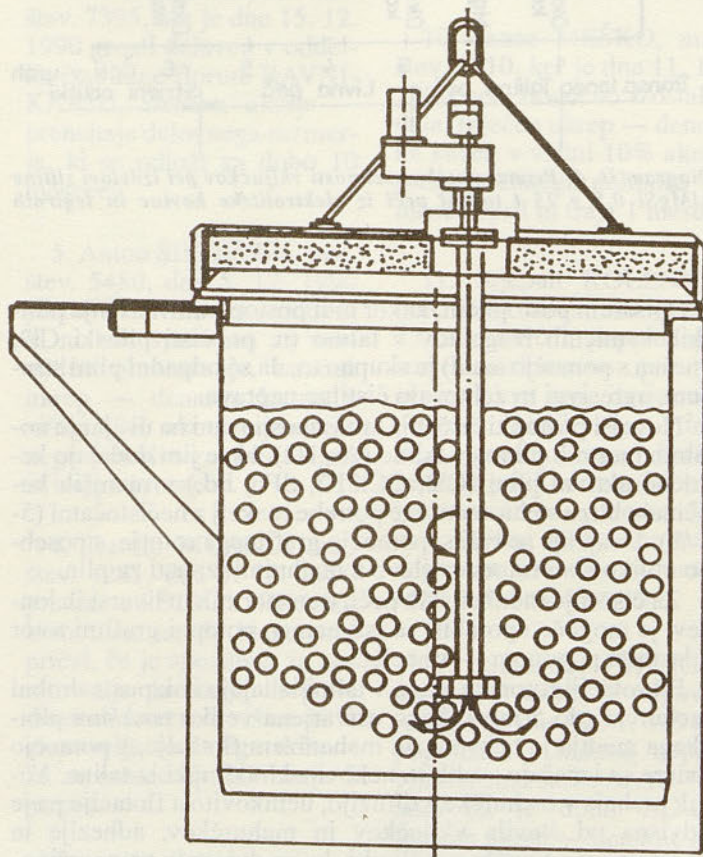
Od 2. do 4. oktobra 1991 je bilo v Portorožu že 42. posvetovanje o metalurgiji in kovinskih gradivih, ki ga je priredil Inštitut za kovinske materiale in tehnologijo. Na njem so sodelovali priznani strokovnjaki z inštitutov, univerz in inženirji raznih podjetij. Tudi mi smo imeli svojega predstavnika Jerneja Kostajnska, diplomiranega inženirja metalurgije, ki je predaval o čiščenju taline z rotacijskim impelerjem za uvajanje čistilnih plinov s talino.

Značilnost novejših pristopov k čiščenju talin aluminija je vnašanje čistilnih plinov v talino, na način, primeren za ustvarjanje množice drobnih mehurčkov v talini. Tako povečana kontaktna površina čistilnega medija in njegov počasen dvig k površini taline omogočajo intenzivnejše čistilne efekte v primerjavi s starejšimi načini čiščenja talin.

Uvod

Zahteve po kvaliteti, ki se postavljajo izdelkom iz aluminija, so se v zadnjih letih zaostriale. Ker se oblikuje raven kvalitete v livarni, sta skrbna obdelava in učinkovito čiščenje taline odlojučoča činitelja in zato nujno potrebna. Nova spoznanja zadnjega desetletja so prinesla nove načine in pristope, ki so enostavnejši, učinkovitejši in predvsem okolju prijaznejši.

Razvoj izpiralnih sistemov, v katerih mešanice inertnih in kemično aktivnih plinskih medijev delujejo v talini aluminija pri odstranjevanju nečistoč fizikalno in kemično, kaže pre-

Slika št. 1: Skica impelerja na transportnem loncu v fazi uvajanja čistilnega plina.

cejšnje prednosti napram dosedanjemu načinu čiščenja talin. Vnašanje trdnih kemikalij v talino, n. pr. soli, ki večji del izločajo plinski klor, je zamenjalo vpihovanje plina s pomočjo posebne naprave - impelerja.

Tovarna glinice in aluminija Kidričevo je z rekonstrukcijo proizvodnje in z nakupom filtrov Alpur 500 C in 1000 D pristopila k uvedbi novejšje tehnologije čiščenja taline v pretoku ("in line"). Zaenkrat uporablja kot čistilni medij samo plin dušik, kot dodatno čiščenje k še ohranjenemu načinu vnašanja čistilnih soli v kopeli talilnih peči (Heksakloretoan). Da bi lahko uvedla nov način čiščenja tudi v indukcijskih pečeh in transportnih loncih, je skupaj z ITRO d.o.o., Železarna Štore, razvila in izdelala prototip impelerja za uvajanje čistilnih plinov v talino z dvema grafitnima rotorjema.

V nadaljevanju želimo zaradi celovitejšega prikaza problematike čiščenja talin kratko obnoviti nastopajoče nečistoče in načine njihove odprave.

Onesnaženost talin aluminija

Če teče proces elektrolize aluminija v elektrolitskih celicah normalno, lahko pričakujemo v aluminiju, razen oligoelementov, sledeče onesnaževalce:

- Vodik (0.20–0.50 cm³/100 g Al),
- Natrij (70–100 ppm),
- Litij (1–2 ppm, kolikor niso dodane spojine litija v elektrolitski proces),
- Kalcij (5–10 ppm),
- Nekovinske vključke:
 - oksidne (Al₂O₃, SiO₂, CaO TiO₂),
 - karbidne (Al₄C₃),
 - nitridne (AlN) in
 - kompleksne narave.

Kolikor se načrpana kovina ne očisti že v transportnih loncih med elektrolizo in livarno, se vsebnost vodika in predvsem oksidnih vključkov lahko močno poveča. Vzrok je nepazljivo, turbulentno prelivanje (oksidni) in visoke temperature elektrolitskega aluminija (vodik).

Tudi v livarni preži nevarnost povečane oksidacije aluminija in navzolja vodika. Predvsem v plamenskih talilnih pečeh, ob nepravilnem kurjenju, povišani temperaturi kopeli, taljenju drobnega kosovnega sekundarnega aluminija.

Izvor onečiščenja, predvsem vključkov, so tudi različne soli, ki jih vnašamo v kopel. Tako so boridi posledica neustrezne modifikacije, solni vključki pa ostanki nereagiranih čistilnih soli. Ob slabi obzidavi livarniških peči in žlebovja lahko talino onesnažimo še z delci ognjeodpornih gradiv.

Posledice onesnaženosti talin

Kljub množici naštetih možnih onesnaževalcev talin ostanejo pri normalnem delu z ustreznimi surovinami in postrojenjem največkrat le trije glavni onesnaževalci, t. j. vodik, natrij in oksidni vključki, ki lahko bistveno vplivajo na kvaliteto izdelkov.

Natrij povzroča že v manjših količinah razpoke pri nadaljnji predelavi aluminija. N. pr. pri toplem valjanju zlitin z več kot 2 % Mg. Vzrok je prost natrij, ki se nabira v drobnih porah lite strukture. Ker povzroča povečana vsebnost natrija v talini tudi večje navzolja vodika, ga je potrebno očistiti pod 5 ppm.

Vodik povzroča poroznost odlitkov in s tem znižuje mehanske lastnosti kovine. Po znanem mehanizmu, v kombinaciji z vključki in drugimi prekinitvami strukture kovine, povzroča

(Nadaljevanje na 8. strani)

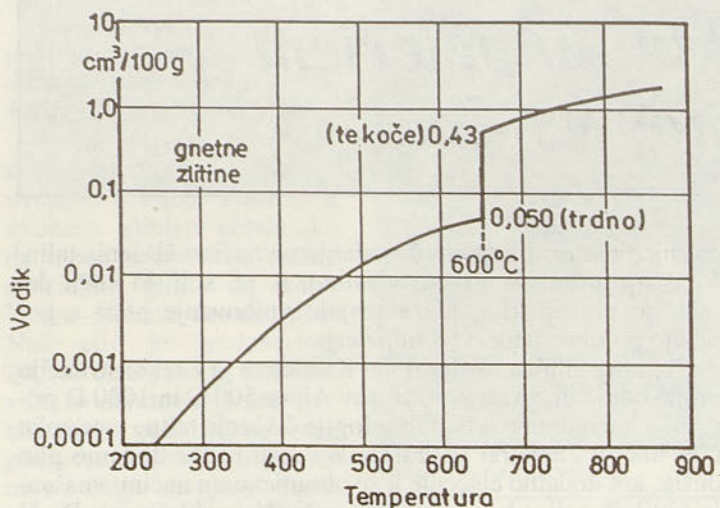

Diagram št. 1: Vsebnost vodika v čistem aluminiju v odvisnosti od temperature.

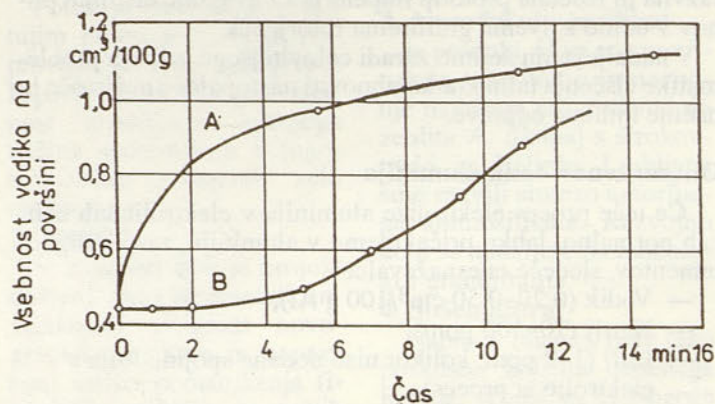

Diagram št. 2: Difuzija vodika v tekočem aluminiju Al 99,8 pri 740°C. A – narastek vsebnosti H₂ pri naplinjevanju z vodno paro, vodeno preko površine taline B – narastek vsebnosti H₂, merjen na 800 mm oddaljenem mestu v odvisnosti od časa.

po toplotni obdelavi mehurčavost. V aluminiju je atomarno topen; topnost s temperaturo narašča, pri čemer ostane pri nižjih temperaturah v strjeni kovini prenasičeno prisoten.

Prisotnost vodika povzroča tudi povečano občutljivost za prelom v toplem, kar moti pri varjenju, kovanju, toplem valjanju.

Kako hitro se talina v danih pogojih navzame vodika, kaže podatek, da lahko vsebnost H₂ doseže 1 cm³/100 g Al že v 5 minutah.

Vključke prištevamo tako kot pore in lunke k tvorcem mejnih površin v strukturi kovine. Tako nastale prekinitve znižujejo mehanske lastnosti. Trdi vključki povečajo obrabo orodij in luknjicavost folij.

Odnos velikosti in številčnosti nekovinskih vključkov je važen faktor pri nadaljnji predelavi. Fino porazdeljeni vključki karbidov in boridov velikosti pod 1 m in jih je lahko od 1-100 delcev/cm³ Al.

Postopki čiščenja talin

Vsak postopek čiščenja mora biti izbran in usmerjen glede na vrsto in količino nečistoč, ki jih talina vsebuje. Starejši načini, z vnašanjem kemičnih solnih reagentov v talino, ki večinoma sproščajo Cl₂, so problematični z vidika dejansko potrebnih količin vnešenega čistila. Lahko povzročijo nove solne vključke, ki zmanjšujejo efekte čiščenja. Ker vsebnost nečistoč po posameznih fazah opravi v livarni lahko močno variira, so v zadnjem času pristopi usmerjeni predvsem v obdelavo taline pred vstopom v livarno in v pretok taline tik pred livni stroj.

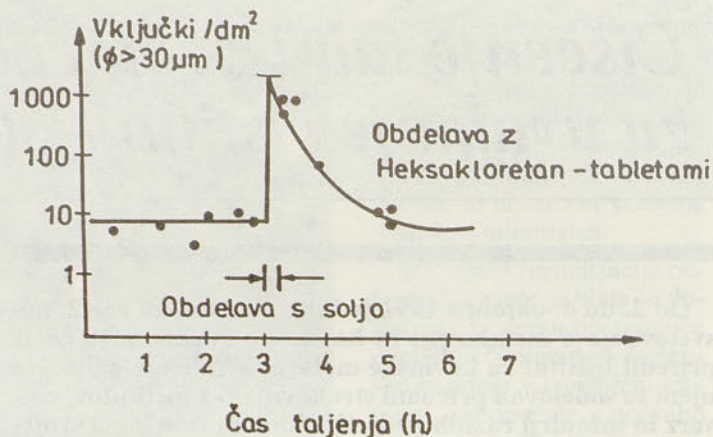

Diagram št. 3: Učinek obdelave taline AlMgSi 0,5 v 25 t talilni peči s tabletami Heksakloreтана na vsebnost nekovinskih vključkov.

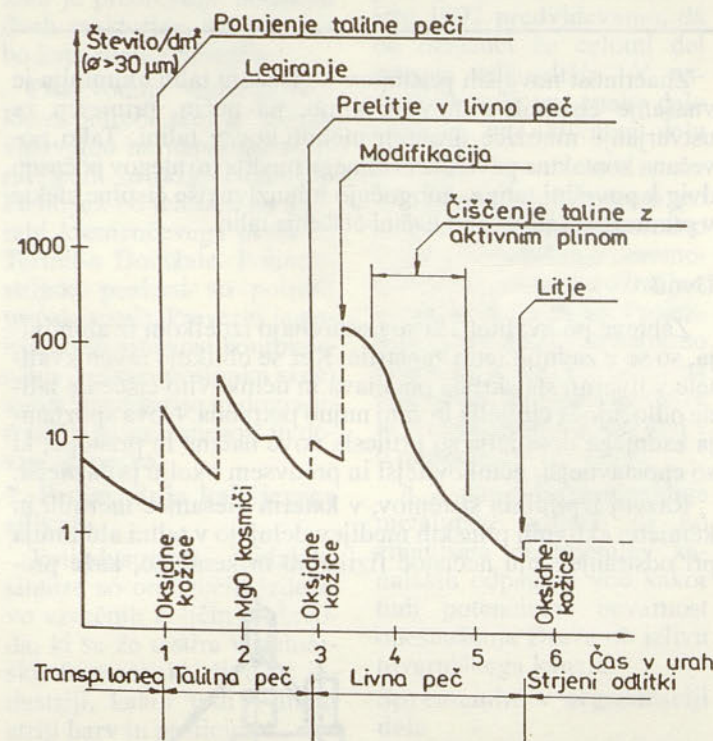

Diagram št. 4: Primer poteka vsebnosti vključkov pri izdelavi zlitine AlMgSi 0,5 v 25 t talilni peči iz elektrolitske kovine in legirnih

Opisanim postopkom, kakor tudi postopkom vnašanja plinskih kemičnih reagentov v talino (n. pr. čisti plinski Cl₂, vnešen s pomočjo sond) je skupno to, da so odpadni plini strupeni, agresivni in zahtevajo čistilne naprave.

Novejši postopki čiščenja talin so osnovani na uvajanju nosilnih inertnih plinov v talino (Ar, N₂), ki se jim dodajajo kemično aktivni plini (Cl₂, CCl₂F₂, SF₆, itd.) v manjših količinah, blizu stehiometrične potrebe reakcij z nečistočami (5-8 %). Uvajanje se vrši s pomočjo grafitnega rotorja, s posebno oblikovano rotorsko glavo z majhnimi izpusti za plin.

Za čiščenje indukcijskih peči, transportnih in livarskih loncev, je mogoče uporabiti za isti namen potopni grafitni rotor z lastnim pogonom — impeler.

Pri rotaciji rotorske glave v talini izhajajo iz izpusta drobni mehurčki (do 5 mm). Tako ustvarjena velika površina plinskega medija je bistvena za mehanizem flotacije, s pomočjo katere se iznašajo vodik in nekovinski vključki iz taline. Vodik prehaja v mehurčke z difuzijo, učinkovitost flotacije pa je odvisna od števila vključkov in mehurčkov, adhezije in zadrževanja vključkov v žilindri, ko se dvignejo na površino.

Dodatek aktivnega plina (n. pr. Cl₂, CCl₂F₂) z reakcijo prevede prisotne alkalije in zemljoalkalije v soli, ki izplavajo v

Disciplinski ukrepi

1. Ivo VIZINGER, mat. štev. 7846, ker je dne 18. 12. 1990 malomarno opravljal svoje delo s tem, ko je prekinil delovanje fotocelice, ki služi za transport pri izhodu anodnih blokov, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 2 meseca.

2. Danilo JEZA, mat. štev. 8222, ker je dne 19. 10. 1990 zamudil na delo 3 ure, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 1 mesec.

3. Gorazd INKRET, mat. štev. 8092, ker je dne 19. 10. 1990 zamudil na delo 18 minut, dne 20. 11. 1990 predčasno zapustil svoje delovno mesto ob 13.58 namesto ob 14.00 uri, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 1 mesec.

4. Šefik FAZLIČ, mat. štev. 7395, ker je dne 15. 12. 1990 grozil delavcu v oddelku čistilnice Borutu RAVNIKARJU, izrečen ukrep — prenehajanje delovnega razmerja, ki se odloži za dobo 10 mesecev.

5. Anton ŠIROVNIK, mat. štev. 5480, dne 5. 12. 1990 predal MURKU lokomotivo, ki ni bila sposobna za normalno obratovanje, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja tri mesece.

6. Danilo MURKO, mat. štev. 4281, dne 5. 12. 1990 prevzel od ŠIROVNIKA lokomotivo, ne da bi se prepričal, če je sposobna za obratovanje, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 3 mesec.

7. Stanislav HORVAT, mat. štev. 7142, ker je dne 3. 10. 1990 v nočni izmeni samo-

voljno vzel viličar v livarni III in ga odpeljal v livarno II, čeprav za upravljanje ni strokovno usposobljen, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 1 mesec.

8. Franc ŽITNIK, mat. štev. 4552, ker je dne 3. 11. 1990 v nočni izmeni pri upravljanju viličarja povzročil škodo s tem, ko je s kolesom viličarja odtrgal zamaknjeno hidravlično cev, ki služi za dovod hidravličnega olja, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 1 mesec.

9. Rudi KLEP, mat. štev. 8267, dne 25. 11. 1990 ob priliki nadurnega dela ni javil pri vrataju svojega odhoda ob 6.15 uri in prihoda ob 13.10 uri, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 1 mesec.

10. Janez MEŠKO, mat. štev. 5610, ker je dne 11. 11. 1990 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 1 mesec.

11. Stjepan KOLENKO, mat. štev. 6949, ker je dne 13. 10. 1990 v popoldanski izmeni malomarno opravljal svoje delo s tem, da je med pogonom čistil vmesne drčice med gnetilnikoma, zaradi česar je prišlo do strojeloma, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 2 meseca.

12. Stanislav ŠELIGA, mat. štev. 4444, je odgovoren ker je dne 14. 1. 1991 v popoldanski izmeni nepravilno legiral šaržo za AC-31, tako da je dobil AC-00, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 2 meseca.

13. Agush ZOGAJ, mat. štev. 7089, je odgovoren, ker je dne 5. 1. 1991 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 1 mesec.

14. Ivan STAREK, mat. štev. 7868, je odgovoren, ker je dne 6. in 24. 12. 1990 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 3 mesece.

15. Bruno KERES, mat. štev. 8324, je odgovoren, ker je dne 11. 3. 1991 zaradi višnosti povzročil neopravičeni izostanek z dela 8 ur, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 15% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 3 mesece.

16. Jože ZAJŠEK, mat. štev. 6579, je odgovoren, ker je dne 21. in 22. 2. 1991 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 3 mesece.

17. Marjan CVETKO, mat. štev. 7202, je odgovoren, ker je dne 30. 12. 1990 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 1 mesec.

18. Jože KOREZ, mat. štev. 6721, je odgovoren, ker je dne 5. 2. 1991 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec april in trajaja 3 mesece.

19. Branko PETEK, mat. štev. 8100, dne 22. 4. 1991 spal na delovnem mestu, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust in trajaja 1 mesec.

20. Jožef DOBRUN, mat. štev. 5666, dne 21. 2. 1991 ni upošteval zdravnikovih navodil, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 15% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust in trajaja 2 meseca.

21. Zvonko PREDIKAKA, mat. štev. 6637, 28. 2. 1991 na elektro vozičku prevažal nepritrjen tovor (transportnih polžev) in enega delavca, s čimer je ogrožal njegovo varnost, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust in trajaja 1 mesec.

22. Stanko ZAJŠEK, mat. štev. 5702, ker je dne 19. 3. 1991 ob 19.35 uri nameraval odtujiti iz podjetja predmete last podjetja, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja, s prvim dnem po dokončnosti odločbe.

23. Miran ŽUPAN, mat. štev. 8188, ker je v času od 21. 3. do 12. 4. 1991 nepravilno parkiral avto, izrečen ukrep — javni opomin.

24. Ludvik SITAR, mat. štev. 5160, ker je v času od 21. 3. do 12. 4. 1991 nepravilno parkiral avto, izrečen ukrep — javni opomin.

25. Miran CAFUTA, mat. štev. 4906, ker je v času od 23. 3. do 12. 4. 1991 nepravilno parkiral avto, izrečen ukrep — javni opomin.

26. Igor SEVŠEK, mat. štev. 7894, ker je v času 23. 3. do 12. 4. 1991 nepravilno parkiral svoj avto, izrečen ukrep — javni opomin.

27. Sladžan SRNEC, mat. štev. 8200, ker je dne 13. 3. 1991 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — se oprosti očitane kršitve.

28. Igor JEZA, mat. štev. 8168, ker je v času od 21. 3. do 12. 4. 1991 neopravičeno parkiral avto na prehodu med parkirnimi prostori nasproti kopirnice, izrečen ukrep — javni opomin.

29. Anton JUS, mat. štev. 5592, ker je v času od 21. 3. do 12. 4. 1991 nepravilno parkiral avto na prehodu med parkirnimi prostori nasproti kopirnice, izrečen ukrep — javni opomin.

30. Roman PETEK, mat. štev. 8319, ker je dne 22. 3. 1991 spal med delovnim časom, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust in trajaja 1 mesec.

31. Igor NOVOSELEC, mat. štev. 8503, ker je dne 4. 3. 1991 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust in traja 1 mesec.

32. Milan TURNŠEK, mat. štev. 7124, dne 21. 3. do 12. 4. 1991 nepravilno parkiral svoj avtomobil ob zelenici ob kolesarnici, izrečen ukrep — javni opomin.

33. Marjan HABRUN, mat. štev. 8174, ker je dne 24. 3. 1991 zapustil delovno mesto, izrečen ukrep — de-

narna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust 1991 in traja 1 mesec.

34. Martin BEDRAČ, mat. štev. 8400, ker je dne 4. in 5. 2. 1991 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust 1991 in traja 2 meseca.

35. Leopld KROŠELJ, mat. štev. 4156, dne 3. 4. 1991 hotel odtujiti iz podjetja 2 kom cevi, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega

dohodka za mesec avgust 1991 in traja 4 mesece.

36. Marjan CVETKO, mat. štev. 7202, ker je dne 12. 4. 1991 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust 1991 in traja 1 mesec.

37. Janez TOMINC, mat. štev. 7876, ker se je dne 15. 4. 1991 peljal s 5 t viličarjem na malico, izrečen ukrep — javni opomin.

38. Selim DOBRA, mat. štev. 7093, ker dne 21. 2. in

22. 2. 1991 ni upošteval zdravnikovih navodil, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 15% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust 1991 in traja 2 meseca.

39. Franc GAJŠT, mat. štev. 41147, ker je dne 6. 3. 1991 ob 10. 45 uri v priročnem skladišču elektro vzdrževanja grozil sodelavcu Zdravku JERNEJŠKU, izrečen ukrep — denarna kazen v višini 10% akontacije osebnega dohodka za mesec avgust in traja 2 meseca.

Magda BABŠEK

žlindro. Praksa je pokazala, da poboljša tudi oprijemljivost vključkov na počasi se dvigujoče mehurčke. Uporaba mešanice argona s klorom ali Freonom 12 kaže prednosti pred uporabo dušika. Ne tvorijo se nitridi, žlindra je suha in v manjših količinah.

Opisani mehanizem čiščenja talin z uporabo čistilnih plinov je v zadnjih letih že našel široko uporabo v različnih konstrukcijah rotacijskih filtrov in impelerjev (SNIF, ALPUR, RID, itd). Posamezne naprave so vključene v skladu z različnimi koncepti in potrebami čiščenja na različnih mestih, od transportnega lonca elektrolize, do mesta litja v livarni.

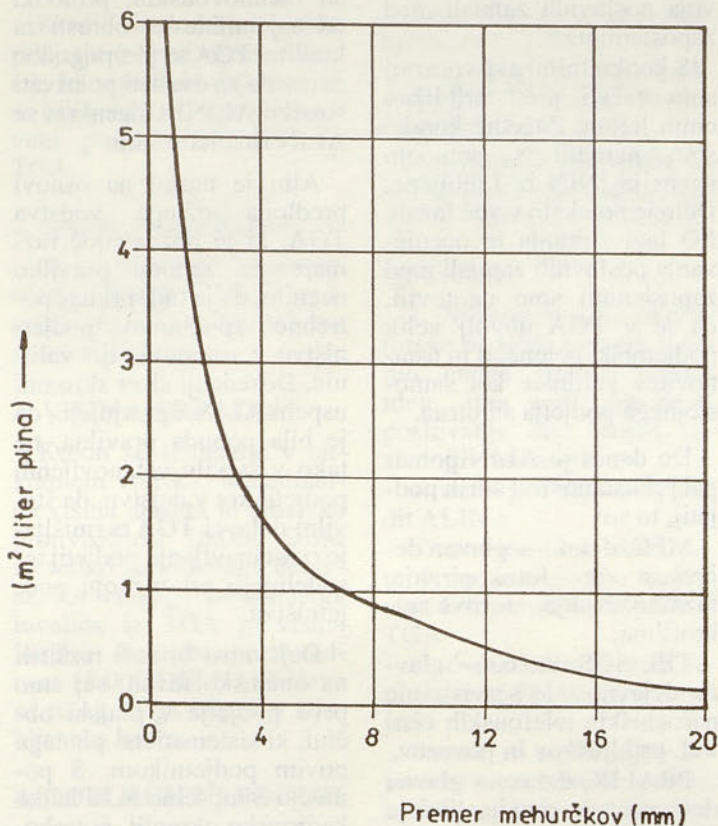

Diagram št. 5: Površina plina kot funkcija velikosti mehurčkov pri čiščenju Al-talin z argonom.

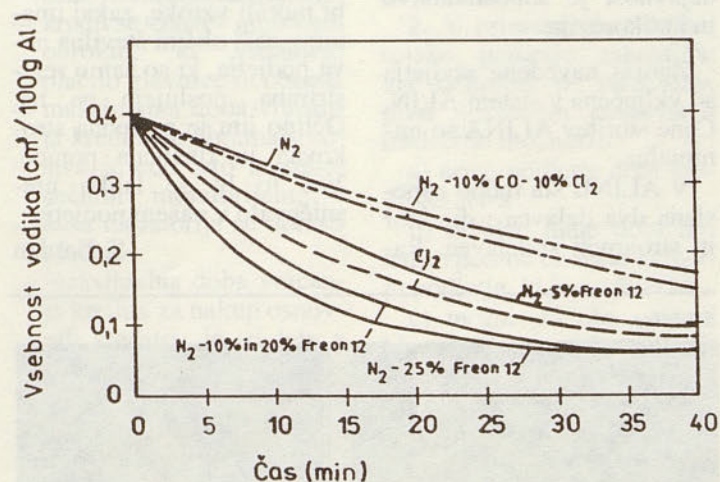

Diagram št. 6: Vpliv različnih čistilnih plinov plinskih mešanice na stopnjo odplinjevanja vodika.

Izdelava impelerja

V okviru razvojno-raziskovalne naloge je bila v razvojni službi TGA Kidričevo pripravljena projektna naloga s tehnološkimi osnovami za konstruiranje impelerja. Konstrukcijo in izdelavo impelerja je prevzela ITRO d.o.o., Železarna Štore.

Impelersko napravo sestavljata dva grafitna rotorja, montirana s pogonskim delom na pločevinasti pokrov, zaščiten s

termobetonom. Pogon je izveden z elektromotorji in frekvenčnim regulatorjem vrtljajev. Plin je priključen preko reducirnega tlačnega ventila, merilca pretoka in vrtljivega spoja na vreteno rotorja. Celotna konstrukcija stoji na treh vertikalno pomičnih nogah, ki dovoljujejo potopitev rotorjev v talino.

Impeler se postavi v delovno pozicijo na lončni peči ali transportnem loncu s pomočjo žerjava. Čistilni plin prehaja v talino med rotacijo rotorja preko kanala v vretenu in izpustov v rotorjevi glavi.

Poizkusi čiščenja talin in rezultati

V TGA smo opravili več poizkusov čiščenja taline aluminija z opisanim prototipom impelerja. Čistili smo taline Al 99,5 v 6 t indukcijski peči Elin z uvajanjem čistega plina N₂ pred legiranjem, po prelitju elektrolitskega aluminija v peč. Temperatura taline je znašala blizu 820C, normativ porabe dušika pa 0,5 nm³/t Al. Pretok dušika smo določili pri pritisku 1.5 bara z 50 l/min. za vsak rotor. Namen poizkusov prepihovanja s čistim dušikom je bil znižanje H₂ na sprejemljivo mero in odstranitev nekovinskih vključkov, prenesenih iz elektrolize. Število obratov rotorjev smo prilagodili tako, da je bila površina taline mirna, kar smo dosegli deloma tudi z nasprotno smerjo vrtenja obeh rotorjev. Pred poizkusi smo odstranili s površine taline žlindro. Med čiščenjem tvorbe večjih količin nove žlindre ni bilo opaziti.

Pred in po vsakem preizkusu čiščenja taline je bilo izvedenih več meritev vsebnosti vodika s pomočjo naprave Schmelztester, po metodi prvega mehurčka. Vse meritve so potrdile okvir zmanjšanja vsebnosti vodika v talini od začetnih 0.35 — 0.50 cm³/100 g Al na končnih 0.10 — 0.15 cm³/100 g Al.

Pri nekovinskih vključkih in natriju tako velikega zmanjšanja po čiščenju, kot pri vodiku, nismo dosegli. Vzrok je relativno čist elektrolitski aluminij, ki je vseboval le 0.20–0.40 vključkov/cm², reda velikosti 10–50 μm. Ostale manjše vključke v kovini nismo uspeli odpraviti. Enako je bilo z natrijem, ker čistilnemu plinu N₂ nismo dodali aktivno komponento.

Razen na indukcijski peči smo izvedli tudi poizkuse čiščenja taline v transportnih loncih z mešanici nosilnega in aktivnega plina. Uporabili smo pripravljeno mešanico Aluclean firme AGA, ki vsebuje aktivni žveplov heksafluorid (SF₆) in mešanico firme Istragas, ki vsebuje aktivni Freon 12 (CCl₂F₂). Ker poizkusi še niso končani, žal danes ne moremo predložiti rezultatov.

ZAKLJUČKI

Dosedanji poizkusi čiščenja taline s pomočjo impelerja so pokazali, da je z opisanim načinom mogoče uspešno odpraviti vodik, ob uporabi aktivne mešanice plinov pa tudi ostale nečistoče. Onesnaženje okolja je zaradi majhnega dodatka aktivnega plina neprimerno manjše, kot pri uporabi soli (Heksakloretoan, itd), ki jih dodajamo v kopeli v velikem prebitku.

Z novim načinom se je potrdila stara vizija čiščenja aluminijevih talin, po kateri je potrebno do določene stopnje očistiti vso elektrolitsko kovino pred vstopom v livarno in nadalje, pred litjem, v pretoku (in line), usmerjeno, v skladu z zahtevami kvalitete posameznih polizdelkov, oz. končnih izdelkov.

Dopisujte v Aluminij!

Od ideje do uresničitve poslovne zamisli

Pred približno letom dni je direktor podjetja v pogovoru za Aluminij dejal, da vidi bodočnost TGA v manjših proizvodnih enotah. "Naš cilj je pomagati svojim ljudem, da uresničijo ideje, ki jih imajo in se osamosvojijo". Kmalu za tem se je pojavil ININ — mednarodno podjetje za ustanavljanje mladih podjetij in začeli so se pogovori.

V zelo kratkem času je nastal ALIN, valilnica ali pri nas še bolj znan izraz — podjetniški inkubator.

ALIN — VALILNICA TGA

ALIN, podjetje za ustanavljanje novih podjetij (valilnica TGA) je podjetje z omejeno odgovornostjo, ki ga je ustanovila TGA.

Dejavnost podjetja se loči na dva dela:

1. Potencialnim podjetnikom nudi ALIN pomoč od začetne ideje do realizacije poslovne zamisli. Nudimo pomoč pri pripravi poslovnega načrta in iskanju potrebnih informacij. Polovne načrte ocenjujemo s pomočjo strokovnjakov iz TGA, po potrebi si pomagamo s svetovanjem strokovnjakov od drugod. V primeru, da poslovni načrt kaže finančno ugoden rezultat, pripravimo ustanovitvene akte in organiziramo vse potrebno za registracijo podjetja.

2. Podjetjem, ki že poslujejo, nudi ALIN storitve, ki so potrebne za uspešno poslovanje kot so: računovodstvo, finance, marketinške storitve, organizacijske in druge storitve.

Novim podjetnikom večinoma primanjkuje poslovnih znanj, zato je ALIN pričel z organizacijo tečajev namenjenih posebej podjetnikom.

Podjetja v nastajanju vzbujajo nezaupanje investitorjev ter imajo težave pri pridobivanju bančnih kreditov. Alin nudi finančna sredstva tako, da imajo nova podjetja že ob ustanovitvi možnost do finančnih sredstev v obliki ugodnega kredita.

Potreba po sistematičnem zbiranju, ocenjevanju in pomoči pri uresničevanju poslovnih zamisli obstaja v svetu že precej časa. V zgodnjih 80-tih letih se je v industrijsko visoko razvitih tržnih gospodarstvih pojavila valilnica podjetja kot institucija za spodbujanje podjetništva.

Od svojega nastanka do danes sta se razvili dve osnovni skupini valilnic:

1. Valilnice s strategijo "valjenja" novih podjetij.

2. Valilnice, ki se ukvarjajo z adaptacijo starih ali praznih zgradb za poslovno-proizvodne namene, ki jih po-

tem oddajajo v najem novim podjetjem.

V TGA smo se odločili za prvo vrsto valilnice. Razlogov je bilo več; neizkoriščenost kapacitet kot so oprema, prostor, znanje, zadržati podjetniške strukture, odpirati nova delovna mesta, prestrukturirati TGA.

Osnovni cilj TGA je bil spodbujanje nastanka in razvoja poslovnih zamisli med zaposlenimi.

S konkretnimi aktivnostmi smo začeli pred približno enim letom. Začetne korake smo naredili s pomočjo agencije ININ iz Ljubljane. Delo je potekalo v več fazah. PO fazi zbiranja in ocenjevanja poslovnih zamisli med zaposlenimi smo ugotovili, da je v TGA dovolj velik podjetniški potencial in ustanovitev valilnice kot samostojnega podjetja smotrna.

Do danes je ALIN pomagal pri ustanovitvi štirih podjetij, to so:

MFC, d.o.o. — glavna dejavnost je fotokopiranje, razmnoževanje, storitve mikrofila,

TEL-SOS, d.o.o. — glavna dejavnost je servisiranje naročniških telefonskih central, priključkov in povezav,

PRALIK, d.o.o. — glavna dejavnost je pranje, likanje in šivanje,

PLESKO, d.o.o. — glavna dejavnost je soboslikarstvo in antikorozijska.

Zgoraj navedena podjetja so vključena v sistem ALIN. Cene storitev ALINA so minimalne.

V ALINU sta redno zaposlena dva delavca: direktor in strokovni sodelavec. Ra-

čunovodja in tajnica sta na plačilni listi TGA. Obstajajo pa že realne možnosti in potrebe za povečanje števila zaposlenih. TGA zagotavlja brezplačno pomoč vseh služb TGA. Na ta način so strokovne službe prek ALINA vključene v proces spodbujanja v ožji in širši okolici.

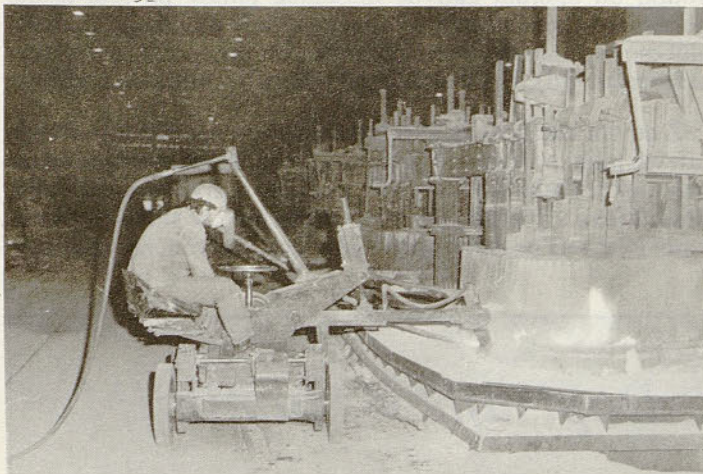
Glavni vir prihodkov ALINA so prihodki storitev, zlasti računovodskih, prihodki od najemnine ter obresti za kredite. TGA se je s pogodbo zavezala za dve leti pokrivati stroške ALINU. Zaenkrat se ALIN financira sam.

Alin je nastal na osnovi predloga ožjega vodstva TGA, ki je poznavajoč razmere na zahodu pravilno ocenilo, da je tudi pri nas potrebno spodbujati podjetništvo z ustanovitvijo valilnic. Dosedanji sicer skromni uspehi ALINA potrjujejo, da je bila pobuda pravilna, ne tako v številu ustanovljenih podjetij kot v dejstvu, da številni delavci TGA razmišljajo o ustanavljanju podjetij ter sodelujejo pri razvoju podjetništva.

Dejavnost bi radi razširili na občinsko raven, saj smo prvo podjetje v ptujski občini, ki sistematično pomaga novim podjetnikom. S pomočjo Skupščine bi se lahko kadrovske okrepili, potrebovali bi primeren prostor in finančno okrepitev. Raziskati bi morali vzroke, zakaj imamo v naši občini številna nova podjetja, ki so samo registrirana, poslujejo pa ne. Očitno jim je potrebna strokovna in finančna pomoč. Vse to bi se lahko uresničevalo v našem podjetju.

S. Berden

Posluževanje peči

Mešalec

Kreditni pogoji in postopek za dodelovanje kreditov za podjetja (obrtne obratovalnice) v ALIN-u

KREDITNI POGOJI

1. OPREDELITEV KREDITOJEMALCA

Kredit se dodeljuje samo podjetju (obrtne obratovalnici), ki zaposluje delavce, ki so bili pred zaposlitvijo v novem podjetju zaposleni v TGA.

2. NAMEN KREDITA

Osnovni namen kredita je sofinanciranje obratnih sredstev in sofinanciranje nakupa osnovnih sredstev.

3. VIŠINA KREDITA

Kredit se izplačuje v enkratnem znesku. Maksimalna višina kredita je dinarska protivrednost 10.000 DEM na redno zaposlenega delavca. Za vsakega zaposlenega invalida iz TGA je višina kredita dinarska protivrednost 15.000 DEM. Upošteva se tečaj, ki ga objavlja Ljubljanska borza.

4. ODPLAČILNI POGOJI

- obrestna mera je 2% za obratna sredstva in 3% za osnovna sredstva (letna)
- kredit se vrača v mesečnih obrokih, ki vsebujejo plačilo glavnice in obresti
- maksimalna doba vračanja kredita za obratna sredstva je eno leto z trimesečnim moratorijem, v času moratorija se obresti plačajo
- maksimalna doba vračanja kredita za nakup osnovnih sredstev je tri leta z šestmesečnim moratorijem, v času moratorija se obresti plačajo.

5. ZAVAROVANJE KREDITA

- garancija banke
- zavarovanje pri zavarovalnici
- hipoteka
- akceptni nalog, menica

6. PREDNOST V PRIDOBIVANJU KREDITA IMAJO TISTA PODJETJA, KI

1. zaposlujejo večje število delovnih invalidov iz TGA

2. zaposlujejo večje število delavcev iz TGA

Na podlagi predloga direktorja ALIN-a kredite odobrava skupščina ALIN-a.

V izjemnih primerih se kredit dodeljuje tudi mimo zgoraj omenjenih kriterijev.

OPOMBE

1. V primeru, da inkubatorsko podjetje zaposluje samo enega delavca-nosilca ideje, ima pred pričetkom poslovanja eno izmed naslednjih možnosti:

a) novo podjetje dobi kredit ALIN-a

b) nosilec ideje dobi pomoč za samostojno dejavnost kot presežek, ki jo nudi TGA

c) dvomesečni zamik zaposlitve iz TGA v novo podjetje

Pomoč za samostojno dejavnost presežnim delavcem, bodo prejeli le tisti delavci, ki predstavljajo v TGA suficit, ter bo kadrovska služba to potrdila.

2. V primeru, da inkubatorsko podjetje zaposluje več delavcev iz TGA, ima pred pričetkom poslovanja naslednje možnosti:

a) novo podjetje dobi kredit ALIN-a

b) nosilec ideje dobi denarno pomoč ob ustanavljanju podjetja, ki jo nudi TGA

c) možni sta obe varianti hkrati v primeru, da ima podjetje (obrtne obratovalnice) več kot 60% prihodka izven TGA.

Razen navedenega pod točko 2 dvomesečni zamik predstavitve delavcev iz TGA v novo podjetje, velja za vse zaposlene v novem podjetju. Direktor lahko izrabi to ugodnost, če ni izkoristil nobene izmed zgornjih možnosti.

3. Za podjetja (obrtne obratovalnice), ki niso vključena v inkubator ALIN veljajo enaki kreditni pogoji s tem, da je obrestna mera 6%.

Iz elektrolize B

POSTOPEK ZA DODELJEVANJE KREDITOV

1. Podjetje (obrtne obratovalnica) sestavi prošnjo, ki vsebuje naslednje podatke:

- firmo in sedež podjetja (obrtne obratovalnice)
- seznam lastnikov podjetja (obrtne obratovalnice) in njihove deleže
- namen kredita (kratka obrazložitev namena, nalozba v osnovna ali obratna sredstva)
- višina kredita, doba vračila, moratorij, obrestna mera in način zavarovanja
- prošnji se priloži dokazilo o vpisu v ustrezen register

V primeru obsežnejše investicije je potrebno prikazati finančni učinek investicije oziroma pripraviti mini investicijski program. Prošnja z ustreznimi dokumentacijo se pošlje v ALIN.

2. Prošnje za kredit obravnava skupščina ALIN-a.

V primeru odobritve prošnje skupščina sprejme sklep

o odobritvi kredita in kreditnih pogojih na predlog direktorja ALIN-a.

V primeru zavrnitve prošnje, skupščina sprejme sklep o zavrnitvi z obrazložitvijo.

O sklepu skupščine se obvesti podjetje (obrtne obratovalnice) najkasneje v dveh dneh po zasedanju skupščine.

3. Na podlagi sklepa skupščine o odobritvi kredita mora podjetje (obrtne obratovalnice) preložiti ALIN-u originalne račune, predračuna, situacije.

4. Podjetje (obrtne obratovalnice) sklene kreditno pogodbo z ALIN-om.

PRIMER AMORTIZACIJSKEGA NAČRTA

Kreditojemalec: XX
 Znesek kredita: 8.000,00
 Valuta: DEM
 Odpl. doba v letih: 1
 Obrestna mera: 3.000
 Moratorij: 2
 Datum pogodbe: 1. 12. 90

Plačilo zapade	Mesečni obrok	Obresti	Plačilo glavnice	Stanje dolga
				8.000,00
01. 01. 1991	20,00	20,00		8.000,00
01. 02. 1991	20,00	20,00		8.000,00
01. 03. 1991	820,00	20,00	800,00	7.200,00
01. 04. 1991	818,00	18,00	800,00	6.400,00
01. 05. 1991	816,00	16,00	800,00	5.600,00
01. 06. 1991	814,00	14,00	800,00	4.800,00
01. 07. 1991	812,00	12,00	800,00	4.000,00
01. 08. 1991	810,00	10,00	800,00	3.200,00
01. 09. 1991	808,00	8,00	800,00	2.400,00
01. 10. 1991	806,00	6,00	800,00	1.600,00
01. 11. 1991	804,00	4,00	800,00	800,00
01. 12. 1991	802,00	2,00	800,00	0,00
SKUPAJ:	8.150,00	150,00	8.000,00	

Obresti v času moratorija in mesečni obroki se preračunajo v dinarsko protivrednost na dan zapadlosti. Upošteva se tečaj, ki ga objavlja Ljubljanska borza.

Kako smo poslovali

V tabeli I in II prikazujemo, kako smo poslovali v septembru 1991. V zadnjem stolpcu prikazujemo tako mesečno kot letno rast ustvarjene proizvodnje v primerjavi z ustvarjeno proizvodnjo v enakem obdobju lani ter doseženo proizvodnjo v primerjavi z načrtovanim obsegom proizvodnje za letošnje leto.

V DE Proizvodnja glinice smo v mesecu septembru popolnoma ustavili proizvodnjo Al hidrata, kalcinirano glinico pa proizvajamo le še po potrebi. Doseženi proizvodni rezultati pa so v devetih mesecih kljub temu zadovoljivi glede na planske postavke, kar je 17% več kot smo načrtovali za to obdobje. Proizvodnja kalcinirane glinice znaša v času od I-IX 48.391 ton in prav tako presega plansko postavko za 3.639 ton oziroma 8%.

Trdnega vodnega stekla (38° Be in 42°) smo v septembru raztopili 1.266 ton oziroma 31 ton več kot smo planirali za ta mesec, od začetka leta do septembra pa smo raztopili 9.902 toni in s to količino ne dosegamo zastavljenih ciljev za 12%. Planskih postavk ne dosegamo tudi pri proizvodnji zeolita A (suha snov v suspenziji) v septembru za 44%, v času od I-IX pa za 29%. Praškastega zeolita smo v IX mesecu proizvedli 51 ton, v devetih mesecih pa 404 tone.

Pri pregledu doseženih normativov na enoto proizvoda ugotavljamo, da je pri proizvodnji Al hidrata v zadnjem mesecu prekoračena poraba skoraj vseh glavnih surovin. Vzrok je v zaustavitvi proizvodnje hidrata. V času od januarja do septembra pa smo porabili 6% več boksita, 16% več pare, 64% več žganega apna in 8% več električne energije kot smo predvidevali za to obdobje.

Pri proizvodnji kalcinirane glinice smo v devetih mesecih porabili manj toplotne energije (indeks 95) in električne energije (indeks 94).

V DE Proizvodnja aluminija smo v septembru proizvedli v elektrolizi B 2.918 ton, v elektrolizi C pa 3.327 ton elektrolitskega aluminija, to je skupaj 6.245 ton elektrolitskega Al. S to količino nismo dosegli planske postavke za 203 tone oziroma 3%. Od januarja do septembra smo proizvedli v vseh treh elektrolizah 61.440 ton, kar je 2.051 ton manj kot smo planirali za to obdobje (indeks 97) in 7.421 ton manj kot v enakem času preteklega leta (indeks 89). Nižja letošnja proizvodnja se odraža v zaprtju elektrolize A. Najboljše rezultate smo v devetih mesecih dosegli v elektrolizi B, saj s 27.042 ton proizvedenega elektrolitskega Al, presega plansko postavko in za 3% proizvodnjo v enakem času preteklega leta.

TABELA I: DINAMIKA POSLOVANJA & INDEKSI FIZIČNEGA OBSEGA PROIZVODNJE

DE / PROIZVOD	Enota mere	Plan proizvodnje		DOSEŽENA PROIZVODNJA				INDEKSI			
		IX	I-IX	1990		1991		1991/90		1991	
				5	6	7	8	9	10	11	12
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DE PROIZVODNJA GLINICE											
Al hidrat kot Al ₂ O ₃	t	—	40.000	3.755	63.541	695	46.681	19	73	—	117
Kalcinirana glinica	t	1.504	44.752	5.651	60.928	992	48.391	18	79	66	108
Prodani hidrat kot Al ₂ O ₃	t	95	845	227	1.585	8	72	4	5	8	9
Prodani sušeni hidrat kot Al ₂ O ₃	t	74	666	25	1.023	—	10	—	1	—	1
Skupaj (kalc. glinica + prodani hidrati)	t	1.673	46.263	5.903	63.536	1.000	48.473	17	76	60	105
Raztopljeno vodno steklo 38° Be	t	1.214	11.046	969	8.878	1.089	8.906	112	100	90	81
Raztopljeno vodno steklo 42° Be	t	21	187	26	128	177	996	681	778	843	533
Zeolit A — suha snov v suspenzu	t	185	1.683	76	1.373	103	1.203	136	88	56	71
Zeolit A — suha snov	t	—	—	—	—	51	404	—	—	—	—
DE PROIZVODNJA ALUMINIJA											
Elektrolitski Al — hala A	t	305	7.587	1.235	12.704	—	4.471	—	35	—	59
Elektrolitski Al — hala B	t	2.866	26.081	2.986	26.327	2.918	27.042	98	103	12	104
Elektrolitski Al — hala C	t	3.277	29.823	3.245	29.830	3.327	29.927	103	100	102	100
Skupaj hale	t	6.448	63.491	7.448	68.861	6.245	61.440	84	89	97	97
Anodna masa	t	345	3.141	954	7.968	—	2.701	—	34	—	86
Anodni bloki — B	t	1.725	15.699	1.897	15.965	1.723	15.865	91	99	100	101
Anodni bloki — C	t	1.831	16.660	1.905	17.198	1.887	16.688	99	97	103	100
LIVARNAE											
Al formati — za prodajo	t	3.630	33.032	5.232	47.491	4.277	43.716	82	92	118	132
Al formati — za ron. + izparilce	t	—	—	1	195	—	183	—	94	—	—
Livarniške zlitine — za prodajo	t	553	5.032	158	2.915	296	2.466	187	85	54	49
Livarniške zlitine — za odlitke	t	105	951	80	676	79	563	99	83	75	59
Gnetne zlitine	t	934	8.497	1.038	6.890	600	7.179	58	104	64	84
Predzlitine — lastna poraba	t	99	904	92	700	80	778	87	111	81	86
EAl žica	t	118	1.077	—	526	262	1.654	—	314	222	154
Al trak — ozki za prodajo	t	288	2.618	146	3.060	296	1.608	203	53	103	61
Al trak — ozki za rondelice	t	704	6.732	597	4.857	303	4.021	51	83	41	60
Al trak — široki za prodajo	t	575	5.236	121	2.689	—17	1.075	—	40	—	21
Al trak — za rond. + izparilce	t	281	2.558	456	2.260	344	2.132	75	94	122	83
Predelava Kovina	t	99	898	38	901	59	437	155	49	60	49
Pretapljanje za tuje naročnike	t	—	—	5	271	—	47	—	17	—	—
DE PREDELAVA ALUMINIJA											
Rondelice	t	370	3.366	302	2.597	141	2.122	47	82	38	63
Izparilniki	t	148	1.346	158	1.267	194	1.171	123	92	131	87
DE LLBK TRBOVLJE											
Al odlitki	t	104	874	106	892	104	777	98	87	100	89
BLAGOVNA PROIZVODNJA	t	6.720	61.078	7.261	68.327	6.153	61.768	85	90	92	101

Poraba vseh glavnih surovin na enoto proizvoda je v elektrolizah v glavnem zadovoljiva. V zadnjem času je poskočila le poraba Al fluorida v elektroliti B (indeks 111).

Podatke o fizičnem obsegu proizvodnje ustvarjene v livarnah po asortimentu prikazujemo v priloženi tabeli. Proizvodnja livnega asortimenta se je tudi v septembru gibala zelo različno glede na planske postavke in glede na enaki mesec preteklega leta, odvisno od potreb na tržišču. Največ smo letos proizvedli Al formatov, saj znaša proizvodnja 43.716 ton, kar je 32% več kot smo predvidevali za to obdobje. Večja od plana je tudi proizvodnja Al žice za 54%.

V DE Predelava aluminija smo v septembru dosegli pri proizvodnji rondelice zelo slabe rezultate (indeks 38), medtem ko smo izparilnikov proizvedli 46 ton več kot smo planirali (indeks 131). Devetmesečna proizvodnja ne dosega planskih postavk pri rondelicah za 37% in pri izparilnikih za 13%.

V DE LLBK Trbovlje smo v IX mesecu odlili 104 tone Al odlitkov, kar je ravno toliko kot smo planirali za ta mesec. V času od I-IX znaša proizvodnja 777 ton oziroma 89% planirane količine.

Skupni obseg blagovne proizvodnje je v septembru 6.153 ton in s to količino nismo dosegli zastavljenih ciljev za 567 ton (indeks 92). Od januarja do septembra znaša proizvodnja livnega asortimenta 61.768 ton, kar je še vedno 1% več kot smo načrtovali za to obdobje, vendar pa precej manj kot v enakem obdobju preteklega leta (indeks 90).

TABELA II: PREGLED PORABLJENIH NAJVAŽNEJŠIH SUROVIN NA ENOTO PROIZVODA V ČASU OD I-IX 1991

DE / PROIZVOD	Enota mere	Planski normat.	Dosež. normativi		Indeksi	
			IX	I-IX	4:3	5:3
1	2	3	4	5	6	7
DE PROIZVODNJA GLINICE						
Al hidrat Al ₂ O ₃						
— boksit	t*	2,652	2,343	2,818	88	106
— Na hidroksid 100%	t*	0,13547	0,07266	0,0798	54	59
— para	t	4,900	19,576	5,703	400	116
— žgano apno	t	0,05	0,1645	0,0822	329	164
— električna energija	kWh	556,000	2,955,9	559,781	532	108
Kalcinirana glinica						
— toplotna energija	GJ	6,098	8,097	5,769	133	95
— para	t	0,039	0,038	0,040	97	102
— Al fluorid	t	0,0002	—	0,00002	—	10
— električna energija	kWh	46,437	94,791	43,592	204	94
DE PROIZVODNJA ALUMINIJA						
Elektrolitski Al — hala A						
— glinica	t	1,920	—	1,920	—	100
— anodna masa	t	0,559	—	0,547	—	98
— kriolit	t	0,025	—	0,005	—	20
— Al fluorid	t	0,400	—	0,034	—	85
— električna energija	kWh	18,080	—	17,646	—	98
Elektrolitski Al — hala B						
— glinica	t	1,920	1,920	1,920	100	100
— anodni bloki	t	0,584	0,600	0,583	103	100
— kriolit	t	0,025	0,016	0,010	64	40
— Al fluorid	t	0,035	0,039	0,039	111	111
— električna energija	kWh	14,760	14,483	14,358	98	97
Elektrolitski Al — hala C						
— glinica	t	1,925	1,925	1,924	100	100
— anodni bloki	t	0,586	0,543	0,565	93	96
— kriolit	t	—	—	—	—	—
— Al fluorid	t	0,023	0,024	0,020	104	87
— električna energija	kWh	13,725	13,506	13,732	98	100
Anodna masa						
— petrokoks	t	0,5353	—	0,4640	—	87
— katranska smola	t	0,3326	—	0,3385	—	102
— električna energija	kWh	120	—	142,9	—	119
— zemeljski plin	Sm ³	2,4	—	1,7	—	71
— pečeni ostanek	t	0,14	—	0,1976	—	141
Anodni bloki — B						
— petrokoks	t	0,7053	0,7115	0,6692	101	95
— katranska smola	t	0,1518	0,164	0,1544	108	102
— pečeni ostanek	t	0,2212	0,2397	0,2388	108	108
— električna energija	kWh	250	279,6	252,4	112	101
— zemeljski plin	Sm ³	70	63,3	61,3	90	88
Anodni bloki — C						
— petrokoks	t	0,7109	0,7104	0,7022	100	99
— katranska smola	t	0,1572	0,1669	0,1577	106	100
— pečeni ostanek	t	0,224	0,216	0,2025	96	90
— električna energija	kWh	265	280,9	259,8	106	98
— zemeljski plin	Sm ³	72	63,3	61,3	88	86

* programiran normativ

Restavracija PAN vas pričakuje

Prvega septembra je začelo samostojno poslovati podjetje VITAL, d.o.o. (prejšnja DE Družbeni standard). Sedež firme: Tovarniška 7, Kidričevo.

Predmet poslovanja podjetja je ponudba:

- gostinskih storitev prehrane in točilnice,
- gostinskih storitev nastanitve,
- opravljanje kopalniške dejavnosti,
- turistično posredovanje,
- trgovina na debelo in drobno.

Organ upravljanja je skupščina, poslovodni organ v družbi pa je direktor. Skupščino sestavljajo štirje predstavniki ustanovitelja (TGA) in en predstavnik delavcev družbe.

Iz prejšnje DE se je izločilo področje počitniških domov, ostalo pa je opravljanje gostinskih storitev po potrebi.

V novem podjetju bo 50 zaposlenih. Centralno mesto je in bo restavracija, ki so ji dali novo ime PAN. Pan je grški bog lovcev in pastirjev. Bil je sin nimfe Driope in boga Hermesa. Pogosto se je pojavljal v veseli družbi boga vina Dionizija. Do ljudi je bil ljubezniv, rad je spal in pri tem ga nihče ni smel motiti. Če ga je kdo nenadoma zbudil, se je tako prestrašil, da ga je prevzel "panični strah" (od tod še danes ime za tak strah).

O Panu se je ohranilo še več zgodbic, ki so večinoma povezane z njegovimi neuspelimi ljubezenskimi pustolovčinami. Zaljubljen je v nimfo Pitido, ki se je iz strahu pred njim spremenila v bor. Boril se je tudi za naklonjenost lepe nimfe Siringe, vendar je tudi ta raje skočila v vodo in se spremenila v trsko (iz te trske si je Pan naredil piščalko in jo imenoval siringa). Uspeh je imel le pri nifi Eho, ki ga je kot odmev spremljala na njegovih poteh po gorah.

Po propadu antične dobe je Pan ponovno zaživel v dobi renesanse. Takrat se je iz

božanskega bitja spremenil v okras knežjih parkov. V času baroka so ga upodabljali v plemiških palačah in vrtovih v obliki keramičnih palčkov.

"Zdaj se je presel k nam in vabi vse ljudi dobre volje, da se ustavijo pri nas in čas bo zastal", pravi Tonka Krajnc, direktorica firme Vital in nadaljuje "Restavracija Pan stoji v naravnem okolju, med visokim drevjem. To je mesto za srečanja s prijatelji, mesto za smeh in razmišljanje o prihodnosti. Ob prijetni glasbi in dobri hrani nastajajo prijetni občutki in nepozabni spomini, ki postajajo del našega življenja.

Zaposleni v restavraciji Pan znajo poskrbeti za ugodno počutje svojih gostov. Ne samo to, znajo tudi organizirati vse potrebno za vaše svečane dneve in trenutke. Če planirate svečanost za več prijateljev, izberite mesto v restavraciji Pan. Dogovorite se z vodstvom za dan in uro ter načinom organizacije.

V okviru sedanjega poslovanja pa je še vedno primarna naloga priprava toplih obrokov za delavce TGA. Ostala ponudba - ponudba odprtega tipa zajema ponudbo v točilnici restavracije (pizze, brezalkoholne in alkoholne pijače) in posebno ponudbo za goste, ki si želijo specialite. Posebej želimo priporočiti novo ponudbo lovskih jedi, s katero bomo začeli kmalu.

Velika dvorana še vedno ostaja za prirejanje plesov in veselic, ne glede na čase, ki niso najbolj ugodni, ostajamo optimisti in menimo, da se bo k nam napotilo dosti ljudi dobre volje, ki se želijo zabavati in si ob takih priložnostih nabrati novih moči za vsakodnevno življenje. V lanskem in letošnjem letu smo imeli precej velikih prireditev na visokem nivoju in za zelo zahtevne goste. Menim, da je to edina prava pot, gost mora dobiti občutek, je dobil nekaj več kot je dal in rad se bo vračal na takšno mesto.

Gostinska ponudba in reklamiranje podjetja in tovarne je razširjeno še na letno kopalnišče, na katerem je še veliko možnosti razvoja dodatne ponudbe (razne razprodaje, organizacija zabavnih večerov in podobno). Letos smo našim obiskovalcem ponudili gostinske storitve (pizze, pommes frites, sladoledi) in pijače.

Športniki so se lahko rekreirali na igrišču za odbojko, lahko so igrali mini golf ali namizni tenis in seveda plavali v kristalno čisti vodi.

Z obiskom gostov v letošnji sezoni smo zadovoljni, seveda pa izpada prometa zaradi vojnih dni ne bomo mogli nadoknaditi. Naša prisotnost je vidna tudi v tovarni

(reprezentančna ponudba v upravni stavbi, bife in razdeljevanje malic). Poslovanje je zadovoljivo in ni več težav, naši gostje so pravi gostje.

Kako dalje?

Vse naštetostaja in potrebno ga bo še izboljšati. Sposobni smo prevzeti še dodatne posle, ki bi nam jih mogoče ponudili na prostem trgu.

Planiramo razvijati tudi novo področje trgovine in to v podjetju in zunaj. Akcije že tečejo, da bomo s to dejavnostjo še bolj vplivali na naše dobro ime in solidno poslovanje. Želimo, da bi bil mir in da bi čimveč ljudi prišlo k nam razporeženih in dobre volje." V. P.

Drobne pozornosti

Tudi drobne pozornosti včasih veliko pomenijo, se je potrdilo v ponedeljek, ko sem bila med našimi »čisto svežimi« upokojevcami, ki jih je vodstvo podjetja povabilo, da se jim vsaj z besedo zahvali za dolgoletno zvestobo TGA.

Sprejel jih je namestnik direktorja za kadrovske splošno področje in jim orisal trenutni položaj podjetja in jih seznanil s težavami, ki jim sami nismo več kos. Glavni namen je bil seveda zahvala in kot je ob koncu dejal Jože Glazer »se vsi zavedamo vašega deleža, ki ste ga vložili v to podjetje, in želimo, da bi ostali z njim še naprej povezani. Mogoče je kdo doživel tudi kaj takega, kar mu ni bilo po volji, morda ga je celo prizadelo, toda upam, da vam bodo na TGA ostali lepi spomini. Na žalost je prijetnih trenutkov ta čas vse manj, toda kljub vsemu predlagam, da si nazdravimo. Še enkrat hvala in čimbolj zdravo in srečno življenje v pokoju!«

Potem so zažvenketali kozarci in na mize so začeli prinašati prigrizek. Srečanje je bilo kratko in prijetno, čeprav se je večini novopečenih upokojevcem že mudilo.

Prisluhnila sem pogovoru tu in tam. In o čem so se zioroma smo klepetali? Žal nas je vojna toliko zaznamovala, da tudi ob dogodkih na hrvaškem nihče ni ravno-

dušen, zato smo tudi mi, kjer bi se naj poveselili, najprej govorili o nerazumljivem početju.

Zvedela sem kar nekaj koristnih nasvetov za kletarjenje in razna domača opravila. Še bolj všeč mi je bilo, ker sem spoznala dva mojstra kovaške obrti, ki ju bom kmalu prosila za »gate« na klet, da bo ozimnica na varnem.

V kratkem pogovoru sem spoznala, da nikomur izmed njih ne bo dolgčas. Naše mladenke med upokojenkami Hedvika, Nežika in Katica se počutijo kot da so na malo daljšem dopustu, so dejale, ko sem jih vpašala, ali se sploh zavedajo, da jim ni treba več v službo. Prvi dve sta zatrdili, da sta odšli brez kančka tesnobe, le Katici je bilo zares hudo in še zdaj jo malce stisne v prsih.

Skupinica, ki je ostala najdalj, je obujala spomine na čas, ko so še vasovali in do solz smo se nasmejali temu: »Se spominjaš, Franc, kako je bilo, ko si v naročju držal psa, ker si ga pač dobro poznal, ta čas, ko sem bil jaz pod oknom?« Tudi dvorana, kjer smo sedeli in se ji po novem reče restavracija Pan, je bila tako luškana, so zatrjevali in mi kazali, kje so bile lože, zaradi katerih so hiteli z rezervacijami za veselice.

In zdaj? No ja, vse bi še šlo, če bi bil mir, so ponavljali vsi.

Vera Peklar

POSLOVNI NAČRT Ameriški pristop

POSLOVNI NAČRT OLAJŠA LASTNIKU — MANAGERJU MANJŠEGA PODJETJA POT DO DOBIČKA. PRISPEVEK JE PRIREDBA PUBLIKACIJE AMERIŠKEGA MINISTRSTVA ZA DROBNO GOSPODARSTVO.

Pri graditvi profitne strategije moramo upoštevati naslednja vprašanja: V kakšnem poslu sem? Katere dobrine prodajam? Kje je moj trg? Kdo so moji kupci? Kdo je moja konkurenca? Kakšna je moja prodajna strategija? Kakšne prodajne metode bom uporabil? Koliko denarja potrebujem za delovanje svojega podjetja? Kako bom delo sploh opravil? Kakšen management (upravne nadzore) potrebujem? Kako naj jih izvedem? Kdaj naj revidiram svoj načrt? Kam naj se obrnem po pomoč? Nihče ne more odgovoriti na ta vprašanja namesto vas. Kot lastnik - manager morate odgovore poiskati sami in sestaviti svoj poslovni načrt. Prispevek je sestavljen iz besedila in delovnih prostorov, v katere lahko vnesete podatke, ki ste jih zbrali sami pri izdelavi svojega poslovnega načrta — logično napredovanje od preproste začetka do preprostega konca.

Kako je treba brati ta prispevek?

Za izdelavo zadovoljivega poslovnega načrta potrebujete čas, potrpljenje in energijo. Ta članek lahko uporabite kot pripomoček, da spravite svoje zamisli in ustrezna dejstva na papir. Spremembe lahko vnesete v načrt že na teh straneh — medtem ko ga oblikujete in opazate pomankljivosti poprejšnjih odločitev.

Ves čas imejte v mislih, da lahko vsaka podrobnost, ki jo izpustite zdaj, kasneje ustvari dodaten strošek ali vam požre denar. Če prezrete dovolj postavk, je lahko vaš posel obsojen na propad.

Ne pozabite, da je vaš končni cilj udeleževanje izdelanega načrta. O tem bomo podrobneje spregovorili na koncu prispevka.

Kaj lahko tu najdem zase?

Bili so časi, ko je lahko posameznik ustanovil majhno podjetje in uspel, če je le bil pripravljen dovolj trdo delati in če je znal poleg tega svoje izdelke še prodati po ceni, ki je presegala gole materialne ali proizvodne stroške. V pionirskih časih Amerike so v naseljih na križiščih poti hitro vznikale majhne trgovine, mlinci za žito, konjski hlevi in kovaške delavnice.

Izajdlivost in zdrava pamet, ki so ju tedaj pokazali Američani, sta danes še vedno pomembni, toda sami po sebi še ne zagotavljata uspeha majhnih podjetij. Tehnologija, trg, ne nazadnje pa tudi ljudje sami so postali bolj zahtevni, kot so bili pred sto ali cel pred petindvajsetimi leti.

Zdrava pamet mora uporabljati nove tehnologije in postopke, če hoče uspeti v vesoljski dobi. Kot si ne moremo zamisliti, da bi kdo brez načrta poleta izstrelil raketo s človeško posadko, si ne moremo zamisliti, da bi kdo brez poslovnega načrta začel novo podjetje.

Poslovni načrt je novo orodje, s katerim lahko začrtate pot svojega podjetja. Tak načrt je logično napredovanje od preprostega začetka do preprostega konca. Pri graditvi poslovnega načrta mora lastnik-manager razmišljati in se odzivati kot manager le na vprašanja, kot so: Kaj bom proizvajal? Kako lahko to najbolje naredim? Koliko bo to stalo? Kdo bo kupec? Kakšen bo dobiček?

Zakaj se ukvarjam s poslom?

Če ste takšni kot večina poslovnežev, boste odgovorili, da to počne zato, da bi zaslužili svoj denar in bili sam svoj šef. Le malo poslovnežev pa bi lahko reklo, da sta to edina razloga. Denar, ki vam ga bo prineslo podjetje, se vam bo le redko zdel primerna nagrada za dolge ure trdega dela in odgovornosti, ki jih prinaša mesto šefa.

Torej, zakaj se toliko ljudi ukvarja s poslom?

Če začenjate ali širite podjetje, imate najbrž le malo časa za podobna vprašanja. Če razmišljate o tem ali pa sploh ne, bo

način, na katerega vodite svoje podjetje, odseval vašo »poslovno filozofijo«.

Oglejmo si primer. Lastnik-manager pregleda serijo izdelkov in odkrije manjšo napako. Četudi bi končni uporabnik opazil napako le v enem od od desetih primerov, se lastnik odloči, da zavrže celo serijo.

Kaj nam to pove? Da bo on (ali ona) dobro nagrade n za pravilno odločitev — v tem primeru za zagotovitev kakovosti izdelka.

Ta primer nima namena zmanjševati pomembnosti ustvarjanja dobička. Dobiček je pomemben, saj ohranja vaše podjetje in skrbi za dotok svežega kapitala. Toda zavedati se morate, da vodenje lastnega podjetja prinaša tudi drugačne nagrade in odgovornosti.

Že v samem načrtu bi lahko kako misel posvetili odgovornostim, ki jih imate do svojih uslužbencev, družbe, delničarjev, strank, izdelkov in dobička. Zapišite si jih. Kasneje, ko boste imeli svojo managersko skupino, o tem skupaj razpravljajte. Takšna skupna razmišljanja bodo koristila vsem, tudi vam; lažje boste dojel smisel vsakdennega dela.

Tudi če tega ne boste razglašali na ves glas, se bo vaša poslovna filozofija izrazila skozi način poslovanja.

S čim se sloh ukvarjam?

Vprašanje v naslovu je naslednje, ki ga boste postavili pri izdelavi poslovnega načrta. Sprva se vam bo mogoče zazdelo vprašanje trapasto. »Če se na kaj razumem«, boste rekli, »je to posel, ki ga opravljam«. Toda počasi! Nekateri lastniki-managerji propadejo, drugi pa zapravijo svoje prihranke zato, ker pravzaprav ne vedo, kaj natanko je tisto, s čimer se ukvarjajo.

Izkušnje starih firm nam lahko služijo za primer, kako si odgovoriti na to vprašanje. Na začetku stoletja ustanovitelju ni bilo težko odgovoriti nanj. Dejal je: »Izdelujem in prodajam kovinske kante za smeti.« Ta odgovor je dobro služil tudi njegovemu sinu vse tja do srede 50. let, ko se je prodaja začela zmanjševati. Po poštemem premisleku je sin sklenil, da se bo začel ukvarjati z zabojniki.

Na podlagi tega odgovora je firma zmanjšala proizvodnjo smetnjakov, modificirala proizvodnjo preostalih in vpeljala nove izdelke, na primer kartonske škatle za transport, ki so jih uporabljali drugi proizvajalci in vladne ustanove.

S kakšnim poslom se torej ukvarjate? Katere so vaše dejavnosti? (Vpišite odgovor)

Vprašanja, kot: Kaj moj izdelek pomeni kupcu? Zakaj? Kdaj? Kje? Kako? Česa mu ne pomeni? Kaj naj bi mu pomenil kasneje in mu ne pomeni zdaj? Lahko pripeljejo do končne sodbe o tem, s čim se ukvarjate in vas morda usmerijo v izdelavo novih izdelkov ali celo v ustanavljanje novih podjetij.

Marketing

Ko ste se odločili, s čim se boste ukvarjali, ste sprejeli hkrati tudi svojo prvo marketinško odločitev. Zdaj se morate soočiti še z drugimi marketinškimi problemi.

Uspešen marketing se začne z vami. Poznati morate svoj izdelek, trg, kupeca in konkurenco.

Preden začnete načrtovati proizvodnjo, se morate odločiti, kateri bo vaš trg, kje ta je, zakaj bodo vaše izdelke kupovali, ali se trg razvija ali zastaja, kakšna so sezonska gibanja in kolikšen delež trga boste poskušali osvojiti v prvem, drugem, tretjem letu svojega poslovanja. Vaši produkcijski cilji in načrti morajo sloveti na ocenah tržnih možnosti in raziskavah trga. Tekstovni in delovni bloki, ki sledijo, naj vam olajšajo izdelavo tržnega načrta. Vaš cilj je ugotoviti, kaj je treba storiti, da bo vaša prodaja uspešna.

Izdelek

1. _____
2. _____

Tržno območje. Kje in komu boste prodali svoje izdelke? Opišite tržno območje, ki ga boste oskrbovali, tako s prostorskega vidika kot z vidika kupca.

Kdo so vaši konkurenti? Naštejte svoje glavne tekmece, ki oskrbujejo isto tržno področje kot vi. Ocenite njihov tržni delež ter skušajte ugotoviti, kolikšen delež trga bi utegnili izgubiti, če se pojavite na trgu s svojimi izdelki.

	Ime konkurenta in lokacija	Tržni delež (%)	Ocena prodaje	Ocena izgube tržnega deleža
1.	_____	_____	_____	_____
2.	_____	_____	_____	_____
3.	_____	_____	_____	_____

Kako ocenjujete svoje konkurente? Skušajte ugotoviti šibke in dobre strani vsakega izmed vaših konkurentov. Zapišite si svoje mnenje o glavnih konkurentih, njihovih glavnih izdelkih, zmogljivostih, tržnih značilnostih, razvoju (novih) izdelkov in njihovi prilagodljivosti zahtevam trga.

Ali je v zadnjem času kateri izmed vaših tekmecev nehal delovati, ali pa se je umaknil z vašega tržnega območja? (Naštejte razloge, če jih poznate)

Prednosti pred konkurenti. Na osnovi česa mislite, da vam bo uspelo doseči načrtovani delež trga? Spodaj je spisek značilnosti, ki morda odsevajo prednost vašega izdelka(ov) pred izdelki, ki jih ponuja konkurenca. Značilnost, ki pomenijo prednost za vaš izdelek, označite s križem. Če imate več kot enega konkurenta, si lahko naredite več spisikov.

Razčlenite vsako značilnost; na primer, višja cena ni nujno vaša škoda, če pomeni višjokakovost v primerjavi z izdelkom vašega konkurenta. Morda boste želeli izdelati podrobnejšo analizo, kot je predstavljena tukaj. Če želite poudariti podrobnosti vsake značilnosti in razložiti pomankljivosti svojega izdelka ter kako te nadomestiti, dodajte vse to k tej delovni poli. Seveda so lahko edinstvene značilnosti vašega izdelka osnova za propagando in prodajno akcijo. Zapomnite si: čim bolj obširno bo vaše načrtovanje, tem bolj vam bo poslovni načrt v pomoč.

	Izdelek št.1	Izdelek št.2
Izdelki	()	()
Cena	()	()
Performanse	()	()
Trpežnost	()	()
Vsestranska uporabnost	()	()
Hitrost ali točnost	()	()
Enostavnost delovanja ali uporabe	()	()
Enostavnost vzdrževanja ali popravila	()	()
Enostavnost ali stroški instalacije	()	()
Velokost ali teža	()	()
Oblikovanje in videz	()	()
Druge značilnosti, ki jih nismo omenili:	()	()
_____	()	()
_____	()	()

Se vam zdi vaš izdelek edinstven? Zakaj?

Distribucija. Kako bo izdelek prišel do končnega kupca? Ali ga boste prodajali neposredno prek svojih prodajnih poti ali posredno prek agentov, posrednikov, trgovin na debelo itd.? Na kratko opišite svoje načine distribucije in način prodaje:

Koliko vas bo ta način distribucije stal?

Ali nameravate uporabiti kake posebne marketinške, prodajne ali trgovinske tehnike? Opišite jih:

Navedite svoje kupce, skupni znesek nakupa pri vas in znesek za vsak vaš izdelek.

Imena glav.kupcev	Skupna nabava	Po izdelkih	%vaše prodaje
_____	_____	_____	_____

Tržna gibanja. Kakšna so bila prodajna gibanja na trgu vašega glavnega izdelka(ov) v zadnjih petih letih? Navedite vir svojih

podatkov in osnove za svoja predvidevanja. Proizvodne statistike se navadno vodijo v denarnih enotah. Seveda lahko uporabite tudi enote, kot na primer za število kupcev, število prodajnih kosev itd., vendar na vsak način merite svojo prodajo tudi skozi denar.

Izdelek	Vir podatkov	Prodaja pred 5 leti	Sedanja prodaja	Predvidena prodaja v 5letih
1. _____	_____	_____	_____	_____
2. _____	_____	_____	_____	_____

Navedite imena in naslove poslovnih združenj, ki ustrezajo vaši panogi in označite, ali ste njihov član ali ne.

Navedite imena in naslove drugih organizacij, vladnih agencij, združenj itd., pri katerih lahko dobite tehnične, ekonomske in druge vrste informacij in pomoči.

Tržni delež. Kakšen odstotek od skupne prodaje na vašem trgu pričakujete, da bi lahko dosegli, če bi bile vaše zmogljivosti polno izrabljene?

	Celotna prodaja	Izdelek(i)1	Izdelek(i)2
Prvo leto (finančno)	_____	_____	_____
V enotah	_____	_____	_____
Drugo leto	_____	_____	_____
V enotah	_____	_____	_____
Tretje leto	_____	_____	_____
V enotah	_____	_____	_____

Proizvodnja

Proizvodnja je celotno delo, ki poteka v obratu in katerega rezultat je izdelek. Pri izdelavi svojega poslovnega načrta morate upoštevati vse aktivnosti, ki so potrebne, da iz surovin nastanejo izdelki. Delovni bloki v nadaljevanju naj vam olajšajo določitev ustreznih proizvodnih sredstev in opreme.

Proizvodne operacije. Naštejte osnovne operacije, ki so potrebne za izdelavo vašega izdelka, na primer rezanje in šivanje.

Surovine. Katere surovine in sestavine boste potrebovali in kje jih boste nabavljali?

Material oziroma sestavina	Izvor	Cena	Pripombe (lokacija, dostava, financiranje)
_____	_____	_____	_____

Kolikšno količino surovin in/ ali sestavin boste imeli na zalogi?

Ali skladiščenje vaših surovin postavlja kakšne posebne zahteve? Nameravate, na primer, uporabljati kemikalije, ki jih je mogoče skladiščiti le kratek čas, preden se izteče rok uporabe?

Oprema. Naštejte opremo, potrebno za izvedbo proizvodnih operacij. Povejte, ali boste opremo najeli ali kupili ter koliko vas bo to stalo.

Oprema	Nakup	Izposoja	Cena
_____	_____	_____	_____

Delovne veščine. Naštejte vse potrebne delovne veščine in spretnosti, da bo oprema lahko delovala.

Klasifikacija veščine	Potrebno število oseb	Plačilo	Razpoložljivost
_____	_____	_____	_____

Najtejte posredno delovno silo, ki je prav tako potrebna za obratovanje (npr. delavci, ki delajo z materialom, skladiščniki, hišniki).

Klasifikacija veščine	Potrebno število oseb	Plačilo	Razpoložljivost
_____	_____	_____	_____

Če oseb, ki obvladuje te veščine, še nimate na svojem plačilnem spisku, kje jih boste dobili?

(Nadaljevanje na 16. strani)

(Nadaljevanje s 15. strani)

Prostor. Koliko prostora boste potrebovali za proizvodnjo? Vključite prostore za počitek, skladišča za surovine in končne izdelke, po potrebi tudi parkirne prostore za uslužbence. Ali obstajajo morda kakšna lokalna pravila, ki jih morate upoštevati?

Ali ste lastnik prostora?	Da	Ne
Ali boste te prostore kupili?	Da	Ne
Ali boste te prostore najeli?	Da	Ne
Koliko vas bodo ti prostori stali?		

Drugo. Naštete še druge potrebne postavke in navedite ceno; na primer: orodje, zaloge, drugi pripomočki, pisarniška pomoč, telefon, davki na dohodke, počitnice (regres) in prosti dnevi ter plače za vaše ključne delavce (vodja prodaje, vodja obrata, predelavci).

Koliko denarja potrebujete?

Denar je sredstvo, ki ga lahko uporabite pri izvedbi svojega poslovnega načrta. Denar pa je tudi merilno sredstvo. Uspešnost svojega načrta boste merili skozi denar; vsi tisti, ki niso neposredno povezani z vašim poslom (npr. bankirji in drugi posojilodajalci), bodo ravnali enako.

Ko ugotovite, koliko denarja potrebujete za zagon (ali razširitev) svojega podjetja, se lahko odlčite, ali boste nadaljevali ali ne. Če stroški presega načrtovani dobiček, razmislite o dveh stvareh. Veliko podjetij začne poslovati z dobičkom šele v drugem ali tretjem letu delovanja. Če vse kaže, da bo tudi z vašim podjetjem tako, boste potrebovali načrte in finančne rezerve, ki vam bodo omogočile preživetje v tem obdobju. Po drugi strani pa morda bolje, če denar takoj naložite v delnice, obveznice ali kako drugo obliko zanesljivih naložb ter si tako prihranite energijo in čas, ki bi ju porabila za vodenje malega podjetja.

Kot večina podjetij bo tudi vaše novo ali rastoče podjetje potrebovalo posojilo. Breme jamstev je vedno na strani posojilodajalca. Posojilodajalcu mora predočiti, kako bo izposojeni denar porabil. Še pomembnejše pa je, da mu pove, kdaj in kako bo denar vrnil.

Če hočete ugotoviti, ali je vaš načrt sploh ekonomsko izvedljiv, morate dobro premisliti o naslednjih treh skupinah števil:

1. Pričakovani zaslužek in stroški v naslednjih 12 mesecih.
2. Denarni tokovi v naslednjih 12 mesecev.
3. Trenutna bilanca podjetja.

Potem se lahko odpravite k svojemu bančniku. Zapomnite si, da je vaš bančnik ali posojilodajalec vaš prijatelj, ne sovražnik. Torej ga redno obiskujte. Prenesite mu (ali ji) vse informacije, ki jih imate na voljo. Da bi vam lahko pomagal, mora poznati tako vaše prednosti kot slabosti.

Obrazci, ki sledijo, vam bodo pomagali oceniti vaš finančni položaj in spraviti na papir ustrezne podatke.

iz RR

ZAHVALI

Ob odhodu v pokoj se želim zahvaliti vsem sodelavkam in sodelavcem FRS-za darilo, ki me bo spominjalo na vas in na vašo pozornost.

Vsem skupaj želim veliko medsebojnega razumevanja in osebne sreče pri nadaljnjem delu.

Ivanka Kropec

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz TGA, posebej najožjim iz elektro.

Vesel sem bil vseh, ki so se udeležili moje poslovilne. Hvala za darilo, ki me je prijetno presenetilo in mi bo ostalo trajen spomin na vse lepe in tudi težke čase, ki smo jih skupaj preživeli v TGA.

Vsem, ki ostajate v podjetju, želim veliko delovnih uspehov in sreče.

Beno Vehovar

Komisija za priznanja je na osnovi določil Pravidnika o priznanjih in odlikovanjih sprejela naslednji

RAZPIS

za podelitev zlatih in srebrnih znakov

1. Komisija za priznanja na osnovi določil 24. člena Pravidnika o priznanjih in odlikovanjih objavlja razpis za podelitev zlatih in srebrnih znakov, ki se bodo podelili ob tovarniškem prazniku.

2. V letu 1991 bodo na osnovi delavskega sveta podeljeni 3 zlati in 7 srebrnih znakov.

Zlati znak se praviloma podeljuje posameznikom, lahko pa se podeli tudi delovnim skupinam, organom upravljanja.

Srebrni znak se lahko podeli posameznikom, lahko pa tudi delovni skupini.

3. Zlati znaki se podeljujejo delavcem, ki izpolnjujejo naslednje naloge:

- da imajo 25 let delovne dobe v podjetju,
- da so marljivi delavci in dobri sodelavci,
- da imajo zasluge pri razvoju podjetja,
- da so aktivni v organih upravljanja in pri organiziranih humanitarnih akcijah,
- da so aktivni v širši družbenopolitični skupnosti.

Izjemoma se lahko podeli zlati znak tudi osebi izven podjetja za posebne zasluge pri razvoju podjetja.

Hkrati z zlatim znakom prejme delavec tudi denarno nagrado v višini enega povprečnega osebnega dohodka v gospodarstvu v RS izplačanega za obdobje julij — september tekočega leta.

4. Srebrni znak dobijo delavci, ki imajo:

- najmanj 10 let delovne dobe v podjetju,
- da so marljivi delavci in si pri delu posebno prizadevajo,
- da so aktivni v organih upravljanja in pri organiziranih akcijah podjetja.

Hkrati s srebrnim znakom prejme delavec tudi denarno nagrado v višini 50% povprečnega osebnega dohodka v gospodarstvu RS izplačanega za obdobje julij — september tekočega leta.

5. Pismene predloge za podelitev zlatih in srebrnih znakov lahko pošljejo komisiji za priznanja v razpisnem roku:

- poslovodni organ,
- izvršni odbori sindikata podjetja v DE in službah,
- predsedstvo sindikata,
- delavski svet.

6. Predloge za podelitev zlatega in srebrnega znaka dostavite komisiji najpozneje **do 13. 11. 1991.**

aluminij

Izdaja delavski svet Tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo — Uredniški odbor sestavljajo: Majda Zadravec, Mojca Cafuta, Viktorija Petauer, Majda Lampret, Srečo Sirovnik, Rajko Topolovec, Marija Korada, Franc Sagadin, Ciril Majcen, Janez Liponik, Vera Peklar (odgovorna urednica). Fotografija: Stojan Kerbler, dipl. ing. Tisk: PP PE Ptujška tiskarna, Ptuj. Clani kolektiva in upokojenci dobivajo list brezplačno. Rokopisov in slik ne vračamo. Naklada 3600 izvodov. Oproščeno temeljnega prometnega davka po mnenju sekretariata za informacije pri IS Slovenije številka 321/172 z dne 24. oktobra 1975.